СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 151. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 1-го липня, 1937

VOL. XLV. No. 151. Jersey City, N. J., Thursday, July 1, 1937. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ЕКСТРЕМІСТІВ У РОБІТНИЧИХ СПОРАХ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дав уперше пізнати свої погляди на страйкову ситуацію, коли заявив на конференції з ґазетярами, що публична опінія краю знетерпеливлена екстремістами з обох сторін.

Президент навів притому слова з Шейкспірової драми „Ромео й Джуліета": „Проклін на оба ваші роди". Один високий урядовець з оточення президента пояснив, що президент мав на думці екстремістів з обох сторін: з одного боку тих, що вживають насильства, а з другого боку тих, що не хочуть іти на переговори.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ДУМАЄ КАНДИДУВАТИ ВТРЕТЄ.

ВАШИНҐТОН. — Коли один з ґазетярів на конференції преси з президентом запитався Рузвелта, чи він думає кандидувати втретє на уряд президента, президент сказав, що погода мусить бути дуже горяча.

Коли те саме питання зявилося вдруге, президент порадив тому ґазетяреві наложити ослячу шапку й станути собі в кутку, відвернувши лице від товаришів.

КАМБРІЯ ПЕРЕРИВАЄ ПРАЦЮ ЧЕРЕЗ ДИНАМІЧНИЙ ВИБУХ.

ДЖАНСТАВН (ПА.). — Під головними водопроводами, що доставляють воду до фабрики Камбрія, власности підприємства „Бетлегем Стіл Корпорейшен", вибух ладунок динаміту.

Підприємство зараз перервало працю в фабриці до часу, поки рури будуть направлені. Через це зарядження 6,000 людей лишилися без праці.

Хто підложив динаміт?

Посадник міста Денійел [illegible] скликав негайно засідання міської ради, на котрому він візвав Джеймса Марка й С. Дж. Джовнса, провідників страйкарів проти сталевих підприємств, покинути місто. У міськім ратуші відбулися потім збори громадян, котрі одобрили становище посадника й ради міста.

Джеймс Марк заявив ґазетярам, що на його думку ніхто зо страйкарів не допустився динамітового замаху. Підприємство „Бетлегем Стіл Корпорейшен" подало в місцевій пресі оголошення, що дає $10,000 нагороди тому, хто подасть йому інформації, на основі котрої буде можна засудити виновників динамітового замаху.

ПРИПИСУЮТЬ ДИНАМІТОВИЙ ЗАГОВІР РОБІТНИЧОМУ ОРҐАНІЗАТОРОВІ.

ВОРЕН (Огайо). — Начальник місцевої поліції, Ґилен, підписав варант, у котрім закидує, що Ґаз Гол, провідник страйку Комітету Промислової Орґанізації в Ворені й Найлсі, був „мізком", себто провідником, заговору, що має динамітувати мости, залізничі дороги, сталеві фабрики, ґазові електровні та приватні доми нестрайкуючих робітників.

Ґилен каже, що він підписав цей варант на основі зізнань трьох робітників, що тепер сидять у вязниці, а саме: Артура Скота, Джана Боравича й Джорджа Бунідаса.

ВИДАВЦІ ҐАЗЕТ ПРОТИ ЮНІЇ ҐАЗЕТЯРІВ.

ШІКАҐО. — Представники 11 великих ґазетярських товариств, разом у числі 565 осіб, приняли на своїх зборах резолюцію проти того, що вони мали право, вживати до редакційної роботи лише людей, зорґанізованих у ґазетярську юнію.

Ця ухвала звертається проти ухвали останньої конвенції ґазетярської юнії, Американської Ґазетярської Ґілди, що відбулася недавно в Ст. Луисі.

ЗАКРИВАЮТЬ ҐАЗЕТИ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Великий поранний денник „Никербокер Прес", котрого власником є Френк Ґенет, видав у середу своє останнє число.

У Рачестері, Ню Йорк, перестав виходити щоденник „Рачестер Джорнел", котрого власником є Герст. Ґазета стала чистиною ланцюха ґазет Герста в 1922-гім році. Повстання цеї ґазети політики приписують політичним амбіціям Герста, котрий хотів дістати тоді номінацію або на ґубернатора стейту Ню Йорку або на федерального сенатора. Герст не дістав ні одної ні другої.

ЗА РОЗСЛІД СТАЛІ.

НЮ ЙОРК. — На зборах Американського Товариства для Пробування Матеріялів прочитав Е. В. Ланґе, фізик „Радіової Хемічної Компанії", реферат про пробування сталі. Прелеґент доказував, що капсуля раду, не більша вагою від одної унції, збільшує безпеченство й справність военних кораблів і мостів, що важать тисячі тон, бо дозволяє відкрити в сталевій будові вкриті хиби.

ПРОЦЕС ЗА АВТОКЕФАЛЬНИЙ СОБОР У ВІННІПЕҐУ.

Автокефальні церковні круги у Вінніпеґу внесли позов до Королівської Лави, щоб суд заборонив Петрові Маєвському відправляти богослуження в їх соборній церкві, бо він був виключений церковним судом із рядів духовенства та членства в православній церкві.

У відповідь П. Маєвський вніс другий позов до суду проти консисторії автокефальної церкви. Маєвський каже, що церковний суд не мав права судити його та заявляє, що епископ Теодорович, який іменував той суд, перестав бути епископом згаданої церкви, не придержуючись її засад. П. Маєвський домагається від проводу автокефальної церкви відшкодування в сумі 50,000 долярів.

ДИВНА ДРУЖБА.

На одній американській фармі відкрив фармер дивну дружбу. Кітка вродила у шпіхлірі двоє котят, а що їх було замало для неї, то адоптувала собі ще два новонароджені щурі й піклується ними таксамо старанно як котятами.

ХУЛІҐАНСЬКИЙ ВИСТУП ЛЬВІВСЬКИХ БАНДИТІВ.

У вівторок, 1. червня ц. р., коло год. 4. над раном переходила вулицею Петра Скарги ґрупа хуліґанів, яка повибивала цеглами і камінням вікна в Народній Лічниці та в деяких фронтових вікнах святоюрських будинків, між іншими також у помешканні о. пралата Леонтія Куницького. В будинку Народньої Лічниці вибили хуліґани 8 сутеринових вікон. Якщо цей виступ хуліґанів мав бути якоюсь політичною демонстрацією, то рішуче незрозумілим стає факт, що ця демонстрація звернулась саме проти будинку Н. Л., яка дає безплатну лікарську поміч і пораду тисячам найбідніших мешканців міста без огляду на віру й народність. Чому жертвою хуліґанських подвигів упали теж вікна сторожа, цього мабуть ніхто не може збагнути. Людська дурнота і злоба справді не мають меж.

ТРАҐІЧНИЙ ВИБРИК.

Зі Львова виїхало паломництво академічної молоді на Ясну Гору в Ченстохові при участи 600 студентів і студенток. Недалеко стації Городок сталася траґічна подія. Студент Роман Мархвяни виліз аж на дах ваґону і не бачив, що потяг вїздить під залізничий міст. Необачний вдарив головою об залізну поперечку і згинув на місці. Научка для інших, щоб не робили таких вибриків.

ЗАВАЛИВСЯ БАЛЬКОН З ЛЮДЬМИ.

При вул. Павиній у Варшаві завалився балькон першого поверху, на якому знаходилося осьмеро осіб, переважно дітей у віці 10—13 літ. Всі попадали на землю, приному двоє 10-літніх дітей відвезено в безнадійному стані до шпиталю, а інші тяжко потовклися.

„ДЖЕМБОРІ" ПЛАСТУНІВ.

На обох берегах ріки Потомак у Вашинґтоні, недалеко від памятника Вашинґтона й памятника Линколна, розклалися табором коло 24,000 пластунів з Америки й з 24 чужих країв, що прибули сюди на 10-денну конвенцію (так зване „джемборі").

ВЕТЕРАНИ ВИГРАЛИ З АЛБЕРТІЙСЬКИМ УРЯДОМ.

Недавно провінційний уряд Алберти звільнив з посад кількох вищих урядників, не подавши причини усунення. Звільнені є ветерани канадійської армії. У відповідь ветерани відбули протестаційний мітинґ і вислали до уряду делеґацію, в склад якої ввійшли такі визначні представники, як ґенерал Ґрісбах. Делеґація домагалася, щоб усунених уряд приняв наново до праці. Цими днями премієр Ейбергарт повідомив орґанізацію, що звільнені урядовці будуть наново приняті до праці.

6,000 ЦИГАНСЬКИХ МУЗИК У БУДАПЕШТІ.

Столиця Мадярщини переживала на днях великі паради з приводу 500-ліття введення циганської музики до Будапешту. Паради відбувалися на великі розміри при участи циганських орхестр із цілого краю. Загалом до Будапешту приїхало 6,000 циганів, що брали унасть у великому фестивалю, який влаштовано у фільгармонії, опісля під отвертим небом над хвилями Дунаю.

ЛЕВ — ГЕРОЙ.

Відомий цирк Сі-Льонґа обїздив усі міста світу. Всі витали радісно небувалі атракції цирку. В 1934. р. трапилася підчас паризької вистави в цирку неймовірна подія. На Сі-Льонґа кинулися два тигри, що здушили сильно нещасну жертву. Серед гостей знинився переполох і паніка. Всі були безрадні. Не помогли вистріли на пострах, ні інтервенція служби. Нараз кинувся на поміч молодий лев, що одним скоком появився біля Сі-Льонґа. Сі-Льонґ лежав у крові й важко віддихав. Лев кинувся на тигрів і змагався як справжній король пустині. Всі заніміли з дива. Нараз хтось вистрілив. Два цільні стріли повалили розющених тигрів. Тоді лев сів біля свого пана й гордо дивився на людей.

Він був справжнім героем дня.

ЛОВИ НА СЛОНІВ У ЛЬОРІЯНІ.

Підчас вистави мандрівного цирку у французькім місті Льоріяні вибухла недалеко місця, де був розложений цирк, пожежа. Слони, які саме під цю пору виступали на арені, сполошились і вирвались на волю.

На слонів уладили правдиві лови. Власники цирку заборонили до слонів стріляти, так, що майже до ранку тривали лови на слонів, заки вдалось їх вкінці знову загнати до клітки. Підчас ловів мешканці міста поховалися зі страху по домах.

ЗАФАРБУВАВ ВОЛОССЯ, ДІСТАВ РОБОТУ.

Якийсь безробітний у старшім віці кожного дня рано виходив на вулиці Торонта й шукав роботи, але даремно. Де зайшов, усюди діставав ту саму відповідь: „Застарий!" Нарешті він зафарбував своє як молоко сиве волосся і наступного дня дістав роботу.

СМЕРТЬ ШЕФА ЦАРСЬКОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ.

В Парижі помер бувший шеф царської жандармерії цілої російської імперії, Преображенський. Цей всесильний колись царський посіпака, якого добре тямлять і українці, помер у захисті для бездомних, який провадила Армія Спасения. Преображенський помер неприродньою смертю. Він посварився з одним жебраком у захисті й жебрак викинув його крізь вікно 2-го поверху. Бувший вожд жандармів упав з вікна й убився.

СПАЛИЛИ ЖИВЦЕМ ЧОЛОВІКА.

В татарському селі Шелдаіс у Совєтах спалили живцем татарина Юлґушава, якого село вважало великим грішником. Недужого татарина винесли на публичну площу і звеліли йому каятися за хріхи, яких він нібито допустився. Тому, що він не хотів добровільно цього зробити, його звязали і кинули у вогонь.

ОТРУЇВСЯ НА СУДОВІЙ РОЗПРАВІ.

Коли суддя Гавсон засудив в едмонтонськім суді 58-літнього Стенлія Блощака за підпал свого власного готелю в Ст. Пол і виміряв йому три роки вязниці, Блощак вийняв з кишені стрихніну й отруївся на очах суду. Перевезений до лічниці, помер.

НАРІД, ЯКИЙ МАЄ ВСЬОГО 150 ОСІБ.

До полудньово-африканського міністерства кольоній у Капштаді прийшла недавно делеґація бушменів, зложена з 35 осіб. Були це калягарі-бушмени, які просили владу виділити якийсь резерват. Говорили делеґати з ріжними представниками влади, щоб таки добитись вислухання своїх прохань.

Калягарі творили колись давне населення полудневої Африки, зокрема замешкували вони околиці берега Доброї Надії. Коли до цього краю приїхали европейці, бушменське племя втікло в калягарську пустиню. Сьогодні нараховує це старе бушменське племя всього 150 осіб. Калягарі ще зберегли в себе прастару африканську культуру. Цей примітивний народець дуже добродушний. Був він типовим господарським племям, яке у своїм часі поселилося на пустині. Зі страху перед білими пішли в глибину пустинного краю, де їх недоля й недуги здесяткували. Тепер надіються вони дістати від полудньово-африканської влади якийсь кусень землі, щоб там жити спокійно, або бодай спокійно вмирати.

ПРОТИ РУСИФІКАЦІЇ ШКІЛ НА ЗАКАРПАТТІ

УЖГОРОД (Закарпаття). — В неділю, 13. червня б. р., населення Закарпаття запротестувало через своїх відпоручників проти мовного безладдя на Закарпатті та рішення чехословацького міністерства освіти про вживання московських підручників по школах Закарпаття. На протестні збори прибуло вище 1,500 делеґатів. Зявилися батьки дітей, письменники, журналісти та відпоручники всіх культурних українських товариств і політичних партій. Збори відбулися в Ужгороді в салі Народнього Дому „Просвіти". Найбільше було заступлене селянство й учительство, менше духовенство й робітництво. Приїхали запротестувати представники з найдальших сіл. Відкриваючи збори, д-р Юлій Брящайко заявив, що про школу для українських дітей рішають на Закарпатті вороги українського народу. Ред. Клочурак підкреслив, що чужа мова це засіб до виховування ренеґатів, та що чеська влада, замісць підносити край культурно й економічно, наділює українське населення „тарабанщиною", яку обороняють мадярони, московські іміґранти і чеські русофіли. В резолюціях зазначено, що „українським дітям належиться рідна школа з рідною мовою". О. Августин Волошин доповнив резолюцію домаганням скасування у середніх школах обовязкового навчання московської мови. Василь Клемпуш, селянин з Ясіня, підніс, що треба нам боронити трьох річей: мови, назви і прапора. Учитель Яремчук поставив внесення на вислів заяви недовіря чеському міністерству освіти, але заступник влади відібрав йому голос. Збори викликали великий підйом духа і віру в остаточну перемогу національної ідеї.

ЩОРАЗ БІЛЬШЕ БІЛИХ ПЛЯМ.

ЛЬВІВ. — Українську пресу переслідує польська цензура щораз більше. Тепер знову, як бувало перед кількома роками, появляються українські часописи з цілими білими сторонами. Польська цензура скреслює цілі статті, головно вступні, як теж викреслює цілі місця з новинок про дійсні події.

ПЯТЬ ПОЛЬСЬКИХ ҐІМНАЗІЙ У ТЕРНОПОЛІ!

ЛЬВІВ. — З подіравленої польським цензором новинки, поміщеної в ч. 132 „Діла", довідуємося, що в столиці українського Поділля, в нашім Тернополі, є тепер аж 5 польських державних ґімназій (бо приватні тут не входять у рахубу), а нема ні одної української ґімназії, державної, чи приватної, бо навіть і на ту останню не хоче дати польська влада дозволу. Щоб замилити очі, польська шкільна кураторія хотіла завести в одній з польських ґімназій т. зв. паралельки з українською мовою навчання і розписано вписи до першої кляси. Та зголосивсь один кандидат минулого року, а цього року було аж два кандидати. Українське населення бойкотує цю нову польську провокацію і не визнає паралельок, а вимагає відновлення тієї української ґімназії, яка так довго існувала, а яку польська влада незаконно закрила в 1930 р.

ВИСИЛАЮТЬ „ДРУЖИНИ" НА ГУЦУЛЬЩИНУ.

ЛЬВІВ. — Доносять з Гуцульщини, що вона завалена цього літа ріжними польськими аґітаторами, які влаштовують там ріжні польські „шопки". Розташувалися теж на Гуцульщині чотири табори польських юнацьких дружин. І ті теж виконують там свою „роботу".

НЕБУВАЛІ ЗМАГАННЯ.

ЛЬВІВ. — Так називає українська преса велику кампанію, яку повела головна управа Рідної Школи в справі приєднання Рідній Школі нових членів. Змагання тревають у червні й липні 1937 р.

УСТУПАЮТЬ, БО ЗНАЮТЬ, ЩО ПРОГРАЛИБ.

МОСКВА. — Совєти зґодилися на домагання Японії відкликати військо з двох островів на ріці Амур. Невідкликання булоб довело евентуально до війни. Совєти кажуть, що вони забирають військо, щоб показати, що вони „миролюбні" та що завжди готові „дискутувати", замісць воювати.

ХТО ЗРАДИВ ТУХАЧЕВСЬКОГО?

ЛОНДОН. — У „Дейлі Мейл" читаємо, що Тухачевського зрадила якась шпигунка, що попала в руки аґентів ҐПУ. Також дуже обтяжила Тухачевського на розправі його жінка, як кажуть, щоб рятувати життя своїх дітей.

ДЕ МОГИЛА РОЗСТРІЛЕНИХ ҐЕНЕРАЛІВ?

РИҐА (Латвія). — Кажуть, що Тухачевського й інших ґенералів розстрілили поблизу Срібного Бору під Москвою. Трупи кинули в спільну яму, могилу зрівняли з землею, а опісля пустили відділ кінноти, щоб копитами стратувати землю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ КІНЕЦЬ СОВЄТАМ?

Відомости, що їх надсилають тепер із Совєтів, є того роду, що не диво, що багато людей надіються, що там може кожної хвилі вибухнути революція, а з нею і розвал Совєтів. Справа вибуху такої революції займає сьогодні цілий світ. І ось на те, таке дуже важне питання, намагається теж відповісти і Гаролд Дені, той самий американський кореспондент З Москви, про якого ми тепер раз-у-раз згадуємо.

Дені відповідає дуже обережно. І тому твердить, що „в теперішнім положенні" вибух революції не є дуже правдоподібний. А це тому, що властиво нема кому таку революцію зчинити. Дені каже, що 20 років деспотизму одної руки довели маси до цього, що підданство стало для них другою натурою. А те, що найменша спроба якоїсь критики є заразом загрозою життя критикуючого, теж своє зробило. Важним є і те, що Сталін та його адютант Єжов (комісар справ внутрішніх) цілковито держать у своїх руках поліцію й армію. І з цього всього Дені саме заключає, що годі сподіватись у теперішнім моменті революції в Совєтах.

Чи так є, як каже Дені, це інша справа. Але припустім, що так. Зате далеко важніше є те, чи справа не мається так, що можна припускати, що така революція може вибухнути у найближчій будуччині. А ми думаємо, що так. І заключаємо це навіть на підставі тих спостережень, що їх передає Дені до американської ґазети. Бо в своїм черговім дописі до „Ню Йорк Таймсу" він стверджує пораз десятий, що в Совєтах таки панує загальне невдоволення. А тепер іще виразно підкреслює, що найбільш незадоволеними являються студенти, думаюча частина цеї молоді, що вчиться по найвищих школах і переконується з першого джерела, яким великим нещастям є для інтелектуального світу тиранія, коли вона захопить іще й виховні та наукові установи. Незадоволена є теж назагал уся інтеліґенція в Совєтах. Як теж, що особливо важне, незадоволені є великі маси визискуваного Совєтами робітництва, того, що є найгірш платне, а що становить подавляючу більшість робітничого загалу.

Колиж тепер розібрати те, що пише Дені про згаданих незадоволених, то чи не можна себе спитати: А чогож більше треба до вибуху революції? Чиж студенство, інтеліґенція і робітництво не були тими чинниками, що викликували всі новочасні революції? Та можливе, що й тут С.С.С.Р. становить виняток. Можливо, що хоч є дані на те, щоб у Совєтах вибухла революція, вона таки там тепер не вибухне. Це можливе, але зате певне є те, що все це таки пречисто стверджує, що Совєти послідовно й певно котяться вниз та що там нагромаджується щораз більше такого невдоволення, яке мусить згодом вибухнути.

СВІТ ЗАХОПЛЮЄТЬСЯ УКРАЇНОЮ

Появився недавно в Берліні, накладом видавництва П. Нефа, німецький роман, пера публіциста **Гайнріха Койца** п. н. **„Штіллес Ліхт, геліотес Лянд"** — по нашому: „Світе тихий, краю милий" — якого автор намагався дати тут мистецький малюнок подій в Україні в роках великого національного підйому від 1918 до 1920. І якщо вже сам наголовок твору, підібраний з одної з найкращих і найбільш вражальних поем Шевченка, свідчить — хочби тільки самим знанням нашого поета — про захоплення автора Україною, то неменше зраджує це і сам зміст нашого роману, з приводу якого я тут читачам „Свободи" подаю покищо голос одного чужинця, захопленого Україною таксамо, як це бачимо і в автора згаданого твору. А цей голос — се обширна рецензія на роман п. Койца, що її написав недавно **барон Гайнріх фон Рабль-Вернер** і помістив її п. н. **„Дер фрайгайтскампф дер Украіне"** ,Визвольна боротьба України) в передовім віденськім журналі **„Ноес Вінер Таґблят"** з д. 11. IV. ц. р. Автор тієї рецензії пише дослівно таке:

„Віками існувала на Сході українська держава як заборолo Европи проти монголів, турків і росіян, і змагались її мужі проти наступу східнього варварства. Це ось українське слово „козак" означає стільки, що „вольний чоловік", й отимто українці як вольні мужі правили їх батьківщиною та захищували їх країну перед затіями ворогів. Отак і в піснях і переказах живе до сьогодні память про Хмельницького, що цілих десять літ змагався з поляками, щоб опісля — коли вже не було ніякого іншого виходу — усоюзнити козацьку державу з Росією. І про Мазепу, що проголосив війну цареві Петрові і разом з Карлом XII. був переможений під Полтавою. І про грізного бунтаря Ґонту, що провадив гайдамаків під Умань, і топив ненависть селян до їх кривдників у потоках крови. І змагання запорозьких козаків — ген за порогами Дніпра — не було ніколи забуте. А хрест святого Володимира сяяв ген-ген у далечінь звисот його монументу на окраї Києва, і слав свій блеск понад хвилями Дніпра у глиб сарматського степу.

І отак ніяке царське правління не могло і не було в силі здушити раз на завжди змагань народу до волі. — „Контра спем сперо" — проти надії буду сподіватись! — це наголовок одної з найкращих поем Лесі Українки, яким вона хотіла мабуть висловити те все, що нарід її часу почував якнайглибше. І коли Росія, переможена осередніми державами і розжерта большевицькою революцією, розпалася, то зараз же від Збруча по Дон злопотіли злото-блакитні прапори, сорокміліоновий нарід почувся вольним і брався саме за сповнення старих козацьких традицій новим життям, новим змістом. Але не довго світило їм сонце. Крівавою загравою видвигнулось на сході вогненне море, і от, шукаючи допомоги, звернулись провідники народу у Берестi до осередніх держав. І згодом їх війська входять у країну, й відпирають червону навалу, а Скоропадський намагається під їх охороною привернути в краю мир після того, як влада революційної Центральної Ради, повна без сумніву найкращої волі, але притім і я с к р а в о г о дiлетанства, виявилась щодо того вповні неспосібною. Але визвольна стихія в народі, скріплена могутньо предовгим російським правлінням, н е м о г л а погодитися з ніякими, нехай і найнеобхіднішими обмеженнями. А до того зарахуйте ще й те, що гетьман сам надто довго служив у російській армії, щоб не відчужитися від народу, внаслідок чого він згодом, заводячи свої, необхідні як він думав, порядки, придержувався притім і мусів придержуватись відносно цьогож народу метод, що їх щойно подихом волі ошоломлене населення мусіло відчувати як нестерпний гнет. А коли зараз після того, як частини чужої окупаційної армії під впливом державного перевороту в їх власній батьківщині, покинули край, влада Скоропадського була зметена з лиця України, то з проминаючим 1918-тим роком у Катеринославі, в донецькім басейні та в Києві стояли після тяжких боїв нашвидку згуртовані добровольці — Леніна.

Отак білого царя заступлено червоним, і цей почав тут зараз свій крівавий режім.

І саме в розгар боротьби, що починається тепер, вводить нас щойно накладом Павля Неффа в Берліні випущений роман Гайнріха Койца, якого наголовок узятий з одної поеми великого національного поета України, Тараса Шевченка. Невимовно важкі є обставини, проти яких доводиться змагатись героєві роману, отаманові борців за волю, якому імя Симон Безручко (що подуманий автором як подоба Петлюри. — О. Г.). І справді траґічною являється тут доля, яка не дозволяє йому розпізнати гаразд суті політичних необхідностей, та, в оточенню люто себе поборюючих противників, вибрати собі з них хоч на час безумовної потреби таких союзників, з допомогою яких можна йому булоб почати, рішальну боротьбу передівсім з тим противником, що готує країні певну погубу — отже з большевизмом. Отак ведеться рівночасно боротьба проти Денікіна і проти ляхів, які зі своєї сторони — хоч і неодностайно — намагаються відперти наступи большевиків. очевидно проти червоної армії, в „чотирокутнику смерти", який або зменшується або поширюється, але в суті речі навіть задів не забезпечує ніколи. І недостає і справжньої єдности у власних рядах, бо довершена злука Східньої і Західньої України зазначилася тільки часовим обєднанням обидвох, внаслідок відокремленого життя упродовж півтора століття нерівномірно розвинених віток нації.

А позатим недостача спромоги оцінювати твердо дані обставини, питоме революційним мрійникам недоцінювання власного положення та узалежнювання навіть найважніших рішень від доктринерських міркувань, а не від справжньої дійсности, — те все було причиною безнастанного хитання відносно намічених політичних цілей, а з цим і браку одної провідної ідеї. І отимто прийшло так, що Національна Рада, замісць братися за скосолідування країни, здезорґанізованої вщерть після уступлення орґанів дотеперішньої московської влади, своє найважніше завдання добачила в тому, щоб повалити зовсім режім Скоропадського зараз після того, як він залишився без охорони зі сторони окупаційних військ. І хоч рівночасно з тим у краю аж закишіло від большевицьких аґентів, які ачей доволі пророчисто сповіщали грядучу небезпеку, то Рада не переставала обмірковувати в безконечних дискусіях, питань побічного, як на той час—значіння, поки д. 4. II. большевики знову не здобули Києва, тоді, як в Західній Україні Львів став добичею ляхів, а західньо-українська армія почала занепадати. Її останні лишки, зодягнені вже тільки в нікчемні рештки якихось одностроїв, могли вважатись жовнірами хіба лиш отак звиду. Хорих тут було дуже багато, а і про якусь службу в етапах не могло бути й мови.

Боротьба могла тепер вестись тільки нелеґально, але через те вона ще далеко не була покінчена. Оце ось на задах армії Денікіна, якої провід унеoff уневажнив саме проголошені соціяльні закони, спалахнуло, вже втрете, селянське повстання, а боротьба в чотирокутнику смерти велася просто в нечуваних умовинах. Армія Денікіна пробивалася вперто на захід, відпір зі сторони большевиків закріплювався. В рядах військ отамана шалів тиф. Тоді представники Західньої України почали переговори з Денікіном, не почуваючи провалу між ним і собою так різко, як почували його у Східній Україні люди, зорієнтовані більш наліво. Зрештою обставини примусили згодом і цих рішатися так чи інакше. І було вирішено здаватись Польщі, а проти большевиків велись далі партизанські бої, причім відділи добровольців користувалися дуже видатною підмогою зі сторони селян, обурених грабіжницькими розпорядками большевицької влади.

А Европа приглядалась тому всьому байдужно.

Та з весною 1920 р. воєнне щастя ніби ще раз усміхнулось борцям за волю. В половині квітня ось почалась польсько-українська офензива на Київ, а з початком травня Київ від большевицької навали освободжено, хоч скрізь там залишилися сліди довгомісячного большевицького панування. Колись таке дуже рухливе життя тут чомусь не хотіло прокидатися знову; це було так, ніби те місто прочувало негоду, що мала небаром навістити його. Чотири червоні дивізії кіннотчиків під проводом Будьонного проломили маршову лінію усоюзнених, дійшли до Житомира і унеможливили їм отак змогу звязку з власним запіллям. 11. червня ляхи почали покидати Київ, затеж тих 10,000 чоловіка, що стояли під прапорами отамана, зуміли ще держати місто цілих два дні, повні одчайдушної зваги в боротьбі на життя і смерть. Тут кожний наказ був рівно добре і висловом розпуки. А населення держалося здалека, бо треба було думати про владу тих, що мали прийти сюди завтра, а кожне завтра все сильніше, ніж нині. Всього три тисячі їх лишилось отаманові після того, як він знову опинився в Камянці Подільськім. А наступ червоних ставав щораз сильніший, боротьба за місто продовжалась цілими днями. Із силою розпуки боролися славні козацькі нащадки, але вкінці сила їх відпору стала ослабати і ломитися — а решта — 1,300 чоловіка — перейшла Збруч.

Чудовим снам про волю настав кінець.

А знову в нас, в Австрії, власні важливі пережиття, — розвал старої монархії, червона заверюха, що шаліла на вулицях нашої столиці, та біда у власній хаті, спричинили тоді те, що наш погляд на ті події на сході не був доволі гострий, і не надто сильним відгуком вони й відбилися на берегах Дунаю. Та от тепер Гайнріх Койц розмальовує нам їх у поетичнім прображенні. Його роман — це пісня пісень про визвольну боротьбу України".

Стільки вам австрійський рецендент твору п. Койца.

Нехай, що наші німецькі автори — особливож п. Койц — не в усьому підходять до наміщених тут подій з повним їх поглибленням. Принагідні їх промахи неважні проти того факту, що епохальні події в останньому минулому нашої батьківщини стають нині і чужинцеві таким пережиттям, як це бачиться і в автора німецького роману, і в автора віденської рецензії на нього.

Це важне і це великий здобуток для нас на европейському форумі.

Д-р Остап Грицай.

Г. Ф.

ТО МІЙ СИН!

(3)

Старий здрігнувся. Спершу неначе хотів звернутися до сина, та сталося інакше. Відскочив неначе від чогось мерзкого і щез в товпі.

Антін закрив очи долонями і гірко заплакав. Тепер і баба, котра давала йому молоко, пізнала його.

— То Антін Станько! — крикнула. — Я тебе не пізнала, бідний хлопче...

Хотіла ще щось сказати, та перебив крик людей, що стояли коло моста і голосний приказ війта:

— Розметати міст! Як зробиться гать, то вода возьме млин, возьме почтову стайню і ріка виллється на села. Тоді вся наша праця пропаде, всі наші хати підуть з водою і з нас мало хто вратується!

Антін вхопив лопату і побіг в сторону моста, бо гадав, що й він буде там потрібний. Парубки завзято відтручували від палів моста все те, що при них задержувалося. Не мали сили відіпхати кількох смерік і буків, що позагачувалися і собою обіймили середущі палі.

— За хвилю вода вхопить тартак і ввесь матеріял накопичений коло нього. Все те задержиться при мості і загатить ріку. Вже тепер вода переливається через міст. Як ще прийде пару дощок, то вода виступить з берега.

Пару відважних скичили на міст, що тріщав і хитався. Між ними також коваль з молотом і кліщами, інші з сокирами і джаґанами. Повідшрубовували поруччя і викинули на беріг. Позривали з помосту дошки і бальки.

На мості ставало щораз небезпечніше. Поволи вивтікали всі, лишився тільки один коваль. Хотів розбити, або якось стягнути клямру, що тримала вкупі два лиґари. Як би ту клямру стягнув, то лиґари розійшлись би, міст розсипавсь би і поплив би з водою. Гатив молотом, та даремний був труд. Міст затріщав так страшно, неначе би сам розсипувався. Хоч коваль уже сильно розхолітав клямру, таки боявся кінчати. На добавок боявся, що розбивши клямру, не встигне втекти, ще заки міст розсиплеться. Втік, гадаючи, що за хвилину під напором води клямра вже сама пустить.

Клямра таки не пускала. Над рікою роздався голосний крик розпуки цілої юрби. Ціла ріка була покрита білими дошками, забраними водою зпід тартаку. Кожний знав, що як ті дошки надпливуть до моста, то воду в ріці загатять. Вона зараз виступить з берегів і піде селом.

— Тепер ми вже пропали! — погадав кожний. Вже й утікати запізно!

Ніхто не втікав, бо знав, що то був би даремний труд. Всі, неначе спаралізовані такою думкою, стояли німі і дивилися на дошки, що задержуються при мості і підносять воду.

Лиш одного арештанта не спаралізувало. Люди, гадали, що то якийсь божевільний, бо з джаґаном в руці побіг на міст і прискочив до лиґарів там, де докупи звязувала їх клямра. Хоч під мостом, перед мостом і на мості хлюпали боввани розбитої на піну води, хоч шуміло, і тріщало, хоч поліна і дошки вискакували на міст і перескакували його, хоч міст тріщав і хитався, арештант не зважав на те. Вбив джаґана під клямру і підважував.

Народ на березі занімів і дивився на смільчака. І Лука, блідий як полотно, вліпив у нього свої очи. Він пізнав, хто то сей божевільний смільчак. Лука знав, що арештант жертвував своє життя; знав, чому робить се.

Клямра розскочилася. З грохотом міст запався і поплив, разом з ним ціла ґора накопиченого перед ним матеріялу. Очевидно, арештант пішов разом з усім.

— На зарінок! На зарінок! — гукав хтось. — Може вода понесе його зарінком. Може виловимо його!

Всі, що були коло моста, бачучи, що тут небезпека вже минула, пустилися бігцем долі водою.

Зараз за селом був просторий зарінок. Очевидно, сухий був лиш при малій воді. При великій воді, ріка там широко розливалася і плила поволіше. Багато предметів, які плили зарінком, осідали, задержані вистаючими камінями. Вода ніколи не сягала там вище колін. І в часі найбільшої повені по зарінку мож було безпечно бродити і тягнути се, що на воді плило.

Надія справдилася. На зарінку, майже на самім його краю лежав арештант, до половини накритий патиками й трісками. Одяг звисав з нього клаптями. Цілий був замараний намулом, переміщаним з кровю. Його скоро витягли з води на мураву. Учитель, котрий помагав нести його, сказав:

— Я добре вгадував. То Антін Станько.

Антін ще жив, та не знати, чи в його тілі одна кість була ціла. Не треба було бути лікарем, щоби пізнати поломані руки і ноги.

Людей, що обступили, вмираючого, розіпхав ліктями старий Станько і хлипаючи, припав до сина. В тій хвили Антін розплющив очи.

— Тату! — шепнули його уста.

— Сину мій! — крикнув батько. — Чесний мій хлопче!

Вмираючий усміхнувся і зітхнув останній раз.

— То таки мій син! — сказав батько, стираючи з лиця сльози.

Антін Станько мав такий похорон, якого село у себе ще не бачимо і мабуть більше не побачить!

(Кінець).

Мати.

— Що? Тебе цілував Володко у випожичальні книжок? Чи щось таке трапляється тобі частіше?

— Очевидно, яж маю абонамент.

У КРАЇНІ РОЖАНОГО ОЛІЙКУ.

Столиця Болгарії Софія (250,000 мешканців) замітна церквами. Величезна церква св. Олександра. Цікава церковця побудована ще в V. столітті, як кажуть, дочкою цісаря Юстіяна, Софією. Відси пішла теж назва столиці, що давніше звалася **Сердиця.** Старі мури церковці окружені сріблистими старезними смереками. Гарна нова церква Олександра Невського. Серед численних памяток дуже цікава гармата з вишневого дерева, з якої стріляли в 1876. році на турків. Це хіба найкращий доказ, у яких умовинах болгари здобули незалежність!

По дорозі стрічаєте віслятка, дуже роботящі, тягнуть величезні страґани, навантажені ріжним крамом. Покупці зупиняють мандрівну крамницю, вибирають краватку або скарпитки, а осел іде далі без спротиву.

Всюди на виставі, в готелі, в вуличних продавців побачите маленькі деревляні посудини, прикрашені гарними народніми мотивами. Це дорогоцінний рожаний олійок, монополь Болгарії, в якій є славна „долина рож" Казанлик. Цвіти ті примандрували з Індії до Персії, а через Малу Азію до Болгарії. Ці рожі конче потрібні до всяких перфумерійних виробів в Европі й Америці. Щоб дістати два фунти олійку, треба зужити 5,000 фунтів червоних або 10,000 фунтів білих рож! Вивіз запашного екстракту становить величезну суму в державному буджеті.

Чужинцеві при закупні барвних вишивок чи інших виробів трапляються смішні непорозуміння. Коли чужинець спитається чи є це або те в крамниці, продавець хитає головою так, як ми хитаємо головою на знак заперечення. Коли чужинець не знає, що болгари так притакують, виходить із крамниці, бо думає, що бажаного товару нема. А тимчасом болгарин, коли хоче заперечити, або сказати, що чогось не має, хитає головою так, як ми хитаємо, коли притакуємо. Таксамо роблять і турки.

Екзотично виглядають передмістя Софії. Домики, щоправда, як усюди, малі, зате барвні характеристичними мотивами. На порогах часто старі циганки чи туркині у характеристичній ноші, у широких штанах. Мужчини носять сині або червоні блюзи із широкими поясами, які обвивають кілька разів. За поясом кинджали. Все це пригадує Близький Схід. Хоч Болгарія може на кожному кроці почванитись европейською культурою, вже замітні тут сліди Сходу та довгого володіння турків.

Треба лікування.

— Ви мусите перестати бодай на якийсь час пити, щоб ми знали, наскільки поправиться ваша недуга.

— Пане докторе, а чи не міг би я два рази стільки пити, тоді зможемо переконатися, наскільки вона погіршилась.

М. Костишин.

ПЕРЕЛІМ

(В альбом шкільній молоді).

Минають скоро дитячі сни,
Пливуть, мов хвилі чару, весни,
В настрою пишнім і золотім
Хвилин цих спіє вже перелім.

В той час зміниться дитячий стиль,
Мов бистрі плеса бурливих хвиль,
Що валом котять, бють в береги,
З них шумовиння узриш смуги.

Ось так зміниться дитячий стан,
Хоч ти не мрієш, та гураґан
Летить шалено... Ти мужно стій,
Хай борня служить за принцип твій,

Бо це вимога життевих сил;
Човен утоне як без вітрил.
Плекай же силу борні, не страх,
Вступай відважно на новий шлях.

Хоч він далекий, тим не журись,
Що крок поступиш, бистро дивись,
В житті ніколи не трать надій,
Твій шлях вбереться цвітом лелій.

(9)

ПРОТОКОЛ З XIX. КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЩО ВІДБУЛАСЬ У ВАШИНҐТОН, Д. К., В ДНЯХ 10—15 ТРАВНЯ 1937 РОКУ

Дел. відділу 25, О. Ревюк, хоче знати, наскільки правдиві є чутки, що в У. Н. Союзі завелася диктатура. Ми знаємо, що в нас є тіло, яке має докладно означені обовязки, а таким тілом є екзекутивний комітет У. Н. Союзу. Бо тут усе говориться, немовби то предсідник та фінансовий секретар рішали про всі справи. Отже поясніть, чи є в нас диктатура, чи може маєтком рядить екзекутивний комітет.

М. Мурашко: Екзекутивний комітет У. Н. Союзу в складі 4 осіб вирішує всякі справи, що відносяться до заряду маєтком У. Н. Союзу. Одна особа тут не рішає нічого.

Дел. 315 відділу, В. Кедровський, ставить предсідникові отсі питання: Якщо помічні сили в канцелярії Союзу не побільшились за останні чотири роки, як це було сказано у звіті, то чому платня тим силам збільшилася в тих чотирьох роках?

М. Мурашко: Видатки канцелярійні трохи зросли, коли взяти під увагу, що в попередніх чотирьох роках не було предсідника в головній канцелярії, а крім цього в останніх чотирьох роках переводжувано реформу й до тої праці треба було заанґажувати кілька помічних сил, які одначе були тимчасові.

Дел. від. 123, В. Бадан, запитує, чому У. Н. Союз побирає 6% від позичок на членських грамотах, коли, згідно з обезпеченевою табелею, вистарчить 3½%?

М. Мурашко: Позички на грамоти не можна порівнювати з інвестиціями в бондах або морґеджах. Бонди або морґеджі можна, вразі потреби, перемінити на готівку, а з позичками на членських грамотах цього не можна зробити, бо звичайно члени не звертають позичок, а приходиться їх стягати допероа при смерти члена. Таксамо з уділюванням позичок є далеко більше праці, як наприклад з інвестиціями в бондах, чи морґеджах. Одна позиція в бондах або морґеджах рівняється нераз соткам позицій членських позичок, бо ті позички є звичайно на малі суми. Вище подані причини пояснюють нам, чому від членських позичок треба числити вищі відсотки. Про відсотки від членських позичок будемо ще говорити при звіті статутової комісії.

По вичерпній дискусії над звітом головного предсідника делеґати повстанням з місць і оплесками ухвалили одноголосно головному предсідникові, Миколі Мурашкові, вотум довіря.

Тесаме зробили делеґати зі звітом заступника головного предсідника, інж. Володимира Малевича, даючи йому одноголосно вотум довіря на внесення дел. від. 361, д-ра С. Демидчука, поперте дел. від. 141, 81 і 243.

На внесення дел. від. 53, Марії Малевич, поперте дел. від. 67, 47, 171, 125 і 373, ухвалено одноголосно уділити вотум довіря заступниці головного предсідника, Марії Розомило.

Делеґатка 125 відділу, пані Іванна Подола, запитала заступницю головного предсідника, чому вона не відвідувала жіночих відділів У. Н. Союзу. Пані М. Розомило: Я дуже тішуся, що знайшлася бодай одна жінка, яка зрозуміла, що заступниця гол. предсідника повинна була відвідати жіночі відділи по цілій Америці. Я одначе такого припоручення від екзекутиви не мала.

Опісля наступила дискусія над звітом головного рекордового секретаря, Дмитра Галичина.

До дискусії зголосилися делеґати відділів: 332, 336, 206, 178, 315, 23, 31, 342, 104, 345, 141, 114, 71, 221, 214, 248, 338, 171, 105, 106, 177, 141, 64, 364, 22, 33, 54, 176, 214, 243, 252, 259, 335, 379, 112, 355.

На внесення делеґата 56 відділу, М. Медведя, поперте делеґатами відділів 248 і 206, замкнено листу дискутантів.

Дел. від. 164, о. Я. Скроцький, радить не забирати багато часу над дискусією гол. рек. секретаря. На його думку, цеї дискусії взагалі не потрібно, бо рек. секретар сповняв свої обовязки якнайкраще, а тому нема потреби говорити про те, що вже зроблено. Що робити набудуче в справі організування членів, то про те ми зможемо опісля говорити, коли прийде на черґу точка ухвал та внесень для добра організації. Тому я, заявляє о. Скроцький, ставлю внесення, щоб дати рек. секретареві належне признання за його добру й корисну працю для нашої організації та уділити йому вотум довіря без ніякої дискусії.

Делеґат 332 відділу, І. Каштанюк, питає:

Чому головний рекордовий секретар не постарався про знижку залізничих тикетів для делеґатів з ріжних місцевостей? Чому в часі ювилейної кампанії було триста бенкетів, а не приєднано ані одного члена? Д. Галичин: У час, коли американські залізничі компанії числили три центи від милі, тоді були т. зв. „конвеншен рейтс"; тепер числять вони 2 центи від милі, отже „конвеншен рейтс" знесено, а є тільки „груп рейтс", з яких можна користати тоді, коли з одної місцевости виїжджає разом 25 або більше осіб. Цього року не було такої одної місцевости, з якої могло виїхати разом 25 або більше делеґатів, крім Ню Йорку, де було зібралося коло 50 осіб і вони разом виїхали та дістали відповідний опуст. В пресі було свого часу проголошено, що в ювилейному році У. Н. Союзові приєднано 2,000 нових членів, а тому мені дуже дивно, що делеґат І. Каштанюк нічого про це не знає.

Дел. 336 відділу, Г. Степаник, питає: Чи головний рекордовий секретар знає про це, що організатор від. 291 в Клівленд, О., переписує членів з іншого відділу до свого відділу. Д. Галичин заявляє, що він уже видав відповідні інструкції в тій справі. Дел. відділу 206, В. Бурак, ставить такі запити: Чому екзекутива змушувала членів переходити зі старого до нового роду обезпечення, заявляючи, що хто не змінить грамоти, той буде обовязаний платити вищу вкладку. Тепер показується, що деякі члени осталися в старім роді обезпечення і вони не платять вищих вкладок. Як це розуміти? Скільки членів стратив У. Н. Союз за останні 4 роки, бо звіт виказує, що понад 3,000. Чи можливо є дати запоруку молодим членам, що У. Н. Союз не буде ніколи підвищувати їм вкладок?

Гол. рекордовий секретар: Насамперед дам відповідь на третє питання, бо ця відповідь буде заразом відповіддю на перший запит. Щоб забезпечити членів набудуче від усяких підвишок вкладок, то якраз тому скасовано старий, а впроваджено новий рід обезпечення. Бо як довго був старий рід обезпечення і до нього принимано нових членів, так довго існувала постійна загроза підвишки членських вкладок. А новий рід обезпечення є якраз найкращою запорукою на те, щоб у будуччині члени не мали платити вищих вкладок.

Щодо реформи, то зазначу, що У. Н. Союз не змушував ніякого члена переходити до нового роду обезпечення. Ми тільки старались переконувати членів, що це лежить у їх власному інтересі й в інтересі цілої організації, щоб кожний член виміняв свою грамоту зі старого до нового роду обезпечення. Бо ця реформа була неминуча. Чим скорше ми її перевели, тим краще для всього членства й організації. Коли мова про тих 450 членів, що ще осталися в старому роді обезпечення, то в тій справі можна сказати ще раз те саме, що вже нераз було сказане, а саме, що ті члени будуть платити вищі вкладки. Це тільки питання часу. Бо фактом є, що їх резерва постійно зменшується, а тимсамим підвишка вкладки мусить наступити.

Убуток у членах від 1 січня 1933 до 30 грудня 1936 року не виносив понад 3,000. Убуток виносив 1,511 членів, і це виказує звіт. Коли брати під увагу час від останньої до цеї конвенції, то загальна втрата в членах виносила 276.

Дел. від. 178, Ю. Датків, запитує, чи не булоб можливим давати членам при переході з Молодечого Департаменту до старших повний кредит на ту суму, яку вони вплатили до Молодечого Департаменту.

Д. Галичин зазначує, що У. Н. Союз не може давати кредиту на повну суму, яка була вплачена до Молодечого Департаменту, бо тоді нічого не оставалось би на покриття цеї резерви, яка є потрібна на виплату посмертного по тих дітях, що вмирають.

Дел. від. 194, П. Бартків, заявляє, що рекордовий секретар причинився до розвязання від. 14 У. Н. Союзу, а таке його поступовання причинилося знов до того, що У. Н. Союз мав таку велику втрату в членах.

Д. Галичин: Чому розвязано відділ 14 У. Н. Союзу, то про те були проголошені в „Свободі" протоколи. Відділ був розвязаний рішенням екзекутиви У. Н. Союзу й те рішення було опісля затверджене та одобрене головною контрольною комісією. Бо фактом є, що П. Бартків був непризнаний делеґатом на минулій конвенції У. Н. Союзу якраз з тих причин, за які опісля розвязано цей відділ. Бо хоч конвенція, не хотячи наражати організацію на кошти, під загрозою судового примусу зі сторони П. Барткова приняла його потім як делеґата, то в тому самому часі припоручила екзекутиві У. Н. Союзу розслідити докладнс справу від. 14 та відповідно поступити. Це й зробила екзекутива.

На салю нарад прибув у супроводі адв. М. Пізнака бувший підсекретар міністерства скарбу, а теперішній секретар національного демократичного комітету, Лоренс Робертс, який привитав конвенцію в імені ґенерального почтмайстра, Джіма Фарлея, котрий самий не міг прибути, бо виїхав був із Вашинґтону.

Дел. від. 315, В. Кедровський, ставить такі запити: Який відсоток з нового бизнесу залишається в У. Н. Союзі та в якому віці отсей новий бизнес приходить до У. Н. Союзу? Які пляни має рекордовий секертар на те, щоб притримати в У. Н. Союзі старий бизнес? Чому рекордовий секретар не використав орґану У. Н. Союзу, „Свободи", для ширшої пропаґанди У. Н. Союзу? Чому справа з орґанізаторами не вдається? Який є пересічний вік членів У. Н. Союзу тепер і чи У. Н. Союз старіється?

Д. Галичин: Колиб дел. Кедровський був прочитав рекордовий звіт, який є видрукуваний у книзі звітів, то на деякі свої запити був би відразу знайшов там відповідь. Там є, наприклад, відповідь на те, який відсоток з нового бизнесу залишається в У. Н. Союзі. Звіт виказує, що за 4 роки принято нових повнолітніх членів 7,550, а в тому самому часі 1,811 нових членів відпало. Отже з цього показується, що коло 75 відсотків нового бизнесу осталися в орґанізації, а 25 відсотків відпали. У звіті є також подано, скільки членів було в кожному віці зокрема. Таксамо у звіті є порушена справа суспензи членів, а також подані причини, які складалися на ту суспензу. Усуваючи ті причини, ми тимсамим знайдемо ваpаду на зменшення суспензи членів. Я згадував у звіті й про справу орґанізаторів. Тут додам хіба те, що коли У. Н. Союз досі не має ще окремих орґанізаторів, то це тому, що самі відділи висказувалися за те, що справу орґанізування нових членів повинні вести відділові урядники та члени, а не спеціяльно згори назначені орґанізатори. Бо на всіх орґанізаторських зборах, які я скликав по ріжних місцевостях впродовж 1936 року, приявні відділові урядники, як тільки була піднесена справа окремих орґанізаторів, звичайно заявлялися за те, що таких орґанізаторів не треба, бо вони не зможуть зробити більше, як місцеві відділові урядники. Такі були думки щодо орґанізаторів дотепер; а як ми повинні поступити набудуче, то про це повинна рішити конвенція.

Щодо пропаґанди за нових членів у „Свободі", то така пропаґанда була. Було її, в кожнім разі, в останніх чотирьох роках далеко більше як колинебудь передтим.

Щодо пересічного віку членів У. Н. Союзу, то він є такий: Пересічний вік старших членів 40.76, вік дітей 11.97, а пересічний вік старших членів і дітей разом 32.75. До цеї відповіди хочу додати ще таке: Це добре й на місці, що дел. Кедровський поставив тут отсей запит, але не на місці є, коли дел. Кедровський самий дає відповідь у тій справі, й то таку відповідь, яка минається з правдою і яка є шкідлива для орґанізації. Бо на зборах у Ню Йорку перед конвенцією, де було приявних коло 50 делеґатів, дел. Кедровський заявив, що пересічний вік членів У. Н. Союзу є 47 та що У. Н. Союз тепер дуже скоро „старіється", а тимсамим треба сподіватися великої смертности. Отже така заява дел. Кедровського не має нічого спільного з правдою. Вона є і шкідливою для орґанізації, бо такий неправдивий спосіб говорення про нашу орґанізацію певно не може зєднати нових членів, а скорше хіба відстрашити. Бо правдою є, що пересічний вік старших членів є тільки 40.76, а не 47, як це заявив дел. Кедровський. А коли мова про пересічний вік усіх членів і дітей разом, то він є тільки 32.75.

Дел. від. 345 завважує, що він не бачить можливости, в який спосіб можна конкурувати з великими асекураційними компаніями без спеціяльних орґанізаторів.

Дел. від. 239, д-р В. Ґалан: Хоч Союз перейшов останню реформу побідно, то всетаки та реформа мала деякі недобрі й некорисні наслідки. Багато старих членів чуються покривджені та нарікають на свою орґанізацію, а такі нарікання є великою перешкодою в орґанізуванні молоді до У. Н. Союзу. Тому нам треба в якийсь спосіб направити ту недостачу реформи.

Д. Галичин: Нова реформа була конечна й вона мусіла наступити. Бо за таку низьку вкладку, яка була в старому роді обезпечення, не тільки У. Н. Союз, але ніяка, навіть найбільша асекураційна компанія не могла й не може дати певного та модерного обезпечення.

На запит дел. від. 23, В. Шурана, чому не подано в „Свободі" адрес делеґатів на XIX. конвенцію, рекордовий секретар заявляє, що статут цього не постановляє, а крім того є конвенційна ухвала, щоб адрес не проголошувати.

На внесення дел. від. 221, Р. Смука, поперте делеґатами відділів 355, 214, 141, 105, 178, 251, 33, 54, 176, 243 та поперте окремою промовою дел. від. 248, о. І. Врублевського, ухвалено одноголосно уділити головному рекордовому секретареві, Д. Галичинові, вотум довіря повстанням з місць.

На внесення дел. від. 338, о. Г. Пипюка, поперте делеґатами відділів 171, 177, 64 і 364, закрито пополудневі наради в год. 6:12 ввечір.

ЧЕТВЕРТИЙ ДЕНЬ КОНВЕНЦІЇ.

Голова конвенції, Г. Герман, відкрив раншні наради в годині 9 рано й покликав конвенційного секретаря, С. Куропася, відчитати привіти, які надіслали: Українська православна церква, Нанті Ґло, Па.; Українське Товариство „Просвіта" в Заґребі; Український Народній Союз у Франції; Вай Доблю Сі Ей" з Балтімор, Мд.; Український Банк у Клівленд, О.; д-р О. Грицай, Відень, і отсі відділи У. Н. С.: 370, 284, 186, 162, 217, 53, 102, 56, 232, 288, а далі Українська Гостинниця з Сейнт Джовеф, Мо., Анна Федаш, Йонґставн, О., Молоді членкиці від. 112 У. Н. С., Е. Скородинський з від. 259 У. Н. С., С. Костецький з від. 91 У. Н. С., Українсько-Американський Горожанський Клюб у Філядельфії, Па., Т-во Українських Професіоналістів, пані К. Лупчин і родина Громоцьких зі Ст. Луїс, Мо. Опісля прочитав секретар протокол з 12-го травня ц. р. В дискусії над протоколом брали слово делеґати відділів: 62, 270, 339, 200, 51, 176. На внесення делеґата від. 335, А. Миленького, поперте дел. відділу 179, М. Кульчицьким, принято прочитаний протокол до відома з поправками делеґатів відділів 339, 270, 200 щодо реальности на 2255 Гудсон Булевард у Джерзі Сити, Н. Дж. Проти приняття були два голоси. Дел. 192 від., М. Політило, звертає увагу та запитує, чому Питляр, якого минула конвенція була усунула з нарад, знаходиться тут на ґалі як гість. В тій самій справі забирали голос також делеґати відділів 332 і 250.

Дел. від. 54, А. Маланчук, завважує, що делеґати самі повинні звернути президії увагу, якщо гості засідають між делеґатами.

Першою точкою програми дня була дискусія над звітом головного фінансового секретаря-касієра, Романа Слободяна. В дискусії брали участь делеґати відділів: 332, 223, 301, 361, 155, 379, 381, 339, 218, 204, 200, 21, 370, 163, 347, 23, 102, 372, 243, 268, 43, 83, 206, 282, 238, 241, 221, 32, 45, 170, 121, 117, 63, 277, 342.

На внесення дел. 223 відділу, І. Мельника, поперте делеґатами відділів 169, 125, 214, замкнено листу дискутантів. Дел. відділу 155, А. Яричевський, ставить внесення, щоб уділити головному фінансовому секретареві абсолюторію без дискусії, тому, що гол. предсідник уже вияснив багато справ, які відносяться до фінансового департаменту. На салю нарад увійшов в супроводі адвоката М. Пізнака сенатор Ґофі зо стейту Пенсильвенія, який у своїй промові зазначив, що теперішня адміністрація Рузвелта буде старатися дати „Ню Діл", і українцям. Конвенційні наради привитав також сенатор Роял Ковпленд з Ню Йорку і сенатор Ґері Мур з Ню Джерзі. Сенатор Ковпленд підкреслив, що український нарід відомий зо своєї боротьби за свободу й волю, а тому український імігрант, маючи переконання, що якраз тут в Америці можуть якнайкраще проявлятися ті ідеали свободи, є надзвичайно льояльний супроти того краю. Сенатор Мур запевняв, що він знає історію України, а будучи сином ірляндського народу, що ввесь час боровся за свободу, він тим краще розуміє положення українського народу та його боротьбу за незалежність. Головний фінансовий секретар-касієр, Р. Слободян, перед дискусією попросив слова і сказав таке: Ви вчора чули промови А. Пашука й Г. Євусяка, звернені проти мене й головного предсідника. Ви чули по ріжні закиди, зроблені ними. На ті закиди дав уже відповідь предсідник. Я хочу тільки доповнити ту відповідь. Найважніший закид, який тут зроблено, був, що я не подбав замкнути на час деяких морґеджів. Отже заявляю та покликуюся на протоколи з річних засідань і засідань екзекутиви, що всі морґеджі, які на тих засіданнях рішено замкнути, ми перебирали так скоро, як тільки технічно й правно можна було це зробити. Не було одного випадку, де екзекутива занедбалаб замкнути якийсь морґедж на час. Фактом є, що орґанізація не сколектувала всіх залеглих відсотків від морґеджів, але за це не можна складати вини на екзекутиву. Часи були такі, що апартаменти стояли майже порожні, так, що коли власник реальности платив податок, то не міг заплатити відсотків від морґеджу, або навпаки. Тепер справа стоїть уже інакше. Наприклад, на 365 помешкань, які є власністю або під контролею У. Н. Союзу, з кінцем грудня 1936 року тільки два помешкання не були заняті. Щоб справедливо й чесно осудити господарку екзекутиви У. Н. Союзу, то треба її порівняти з іншими фінансовими чи асекураційними орґанізаціями. І так, наприклад, інвестиції У. Н. Союзу принесли в 1936 році, згідно з обчисленнями актуарія, 3.8 відсотка. А які відсотки принесли інвестиції інших орґанізацій? Метрополітен 3.79, Джан Генкак 3.5, Еквітебел Ню Йорк 3.77, Мютюел Лайф 3.69, Пруденшел 3,88, Ґардіен Лайф 3.11, Тревелерс 3.66 відсотка. Вище наведені цифри дають докладну відповідь на те, чи було яке недбальство щодо господарки У. Н. Союзу зі сторони екзекутиви. Що ця господарка була взірцева, то це потвердила також і державна контроля стейту Ню Джерзі.

Дел. від. 239, д-р В. Ґалан, запитує, чому загальна сума щодо приходів і розходів у колектуванні чиншів не є однаково подана у звіті гол. предсідника й гол. фін. секретаря-касієра. Дальше д-р Ґалан робить такі завваги: Булоб добре, щоб видрукуваний конвенційний звіт був висланий кожному делеґатові принаймні два тижні перед конвенцією. Бо головно в фінансовому звіті є багато таких позицій, які на перший погляд не є кожному зрозумілі й вимагають доброї застанови. Набудуче треба старатися, щоб майно, інвестоване в морґеджах і реальностях, процентово обнижити, а натомісць побільшити інвестиції в бондах. Бо процентово орґанізація має тепер інвестовану в бондах замалу суму гроша. Вкінці д-р Ґалан запитує, чи не можнаб зменшити вкладок членам.

Р. Слободян: Ріжниця щодо загальної суми сколектованих чиншів походить з того, що головний предсідник подає разом у свому звіті ввесь сколектований чинш від власних і орґанізацією контрольованих реальностей, а в мойому звіті є окремо поданий чинш від власних реальностей, а окремо від тих реальностей, що є контрольовані орґанізацією. Цей чинш від реальностей, контрольованих орґанізацією, є вчислений у процентах від морґеджів. Щодо знижки вкладок, то цього не можливо зробити, бо вкладки є обчислені так, як цього вимагає Американська Досвідна Табеля Смертности з три й пів відсотка. Полекшу в плаченні вкладок ми даємо в формі опусту місячних вкладок (дивіденд).

На запит дел. від. 218, М. Ткачишина, чому є ріжниця у вкладках нових членів, і тих, що змінили грамоти зі старого до нового роду обезпечення, відповідає рекордовий секретар, заявляючи, що це є фактом, що новий член в тому самому віці платить трохи нижчу вкладку, як член, що перейшов зі старого до нового роду обезпечення, та за те старий член має вже нагромаджену на своїй грамоті відповідну резерву, яку новий член зможе набути доперва по відповідному реченці плачення вкладок.

Дел. 332 відділу, І. Каштанюк, є проти того, щоб інші головні урядники помагали відповідати Р. Слободянові без записаного голосу. Він також заявляє, що головний фінансовий секретар-касієр провадив свою працю совісно, але, маючи на увазі, що він був також і касієром, а до того провадив іще й свій приватний асекураційний бізнес в канцелярії У. Н. Союзу та мав пересилкове бюро, то тої всієї праці було для нього забагато. Він розпоряджався по своїй волі так, що коли до нього зголосився бувший український міністер скарбу, Данильченко, та просив праці в колектуванні чиншів, то він давав йому „джаб дженітора".

Р. Слободян: Те, що я мав сповняти також обовязки касієра, постановила минула конвенція. За цей другий титул, який мені надала конвенція, я не побирав ніякої платні. Коли конвенція признала мені $5 на місяць більше, ніж я мав до минулої конвенції, то за те скасовано $5 від кожної тисячі нових членів, які я колись діставав. Щодо асекурації, то я її перебрав по смерти пок. Ядловського й досі її веду. Я є тільки брокером, бо асекураційні поліси видає фірма „Вудвард і Віліямсон", яка платить мені частину комісового. Це комісове не виносить тисячі долярів річно, як тут заявляє І. Каштанюк, але $700 до $800 річно. В доказ цього фінансовий секретар-касієр відчитав рекорд виплат комісового від компанії за останні чотири роки та предложив особистий доходовий звіт за ті роки. Якщо я, говорить Р. Слободян, і заробив окремо кількасот долярів річно, то я старався піддержувати при кожній нагоді всякі культурні та народні цілі. Додам іще, що я робив усі можливі старання, щоб знизити асекураційні премії на тих полісах, що я їх контролюю. І це мені вдалося, бо тепер орґанізація защадить на оплаті асекураційних премій $600 до $700. Щодо заняття для п. Данильченка, скажу, що роботу колектування чиншів виконував уже в тому часі інший член Союзу, а саме, В. Стасюк. Цю роботу він виконував вповні вдоволяючо для орґанізації, а тому не було причини й підстави для якоїнебудь зміни.

Дел. з відділу 200, В. Цісик, питається, чому фінансовий секретар не дав запомоги членові цього відділу, мотивуючи відмову тим, що з фонду, до якого платиться 8 центів місячно, не можна сподіватися запомоги.

Р. Слободян: Я не знаю, які були причини відмови, бо не маю під рукою відповідних документів, а якщо така відмова була, то на це мусіла бути важна статутова причина.

В. Цісик запитує, іще, скільки коштує виготовлення фінансового звіту.

Р. Слободян: Я самий виготовляю звіт. Актуарій бере заплату не за звіт, але за обчислення оцінки грамот.

Дел. 21 відділу, Т. Смик, завважує, що вказаним булоб інвестувати більше грошей замісць у морґеджах у бондах. Далі запитує, чому уділено членові від. 21 позичку на суму більшу, як це було подано на аплікації.

Р. Слободян: Крім аплікації на позичку ми отримали від члена окремого листа, в якому він домагався видачі повної резерви. Це ми й зробили.

Дел. від. 51, І. Іваник, запитує, чому не звернено премій одній членкиці з від. 51 при її переході до старших.

Р. Слободян: Це було би проти статуту.

Дел. відділу 330 зрікається слова.

Дел. 163 відділу, С. Ґвіздь, питає: Чому виплачено д-рові Мишузі дієту підчас дітройтської конвенції? Р. Слободян: д-р Мишуга в тому часі мав право до дієти. Коли конвенція ухвалила не платити урядникам дієти, то ми відповідно до того ввесь час поступали.

Дел. 347 відділу, Г. Тимчій, хоче знати, чому фонд сиротинця зменшився на кільканацять тисяч долярів.

Р. Слободян: Банк, у якому була частина фонду сиротинця, був заморожений і зліквідований, отже тих грошей ми вже не дістанемо.

Дел. 23 відділу, В. Шуран, запитує, чи є ще якісь інші гроші заморожені. Р. Слободян відповідає, що тепер є ще $2,725.77 заморожених в однім банку в Нюарку.

Дел. 102 відділу, Д. Шмаґала, питає, за що виплачено І. Каштанюкові $735?

Р. Слободян: Екзекутива ухвалила І. Каштанюкові ту квоту при його відході з канцелярії У. Н. Союзу. Головний уряд на річнім засіданні признав цю виплату за оправдану, маючи на увазі прикре матеріяльне положення І. Каштанюка.

Дел. 102 від., Д. Шмаґала, ставить внесення, щоб уділити головному фінансовому секретареві-касієрові абсолюторію й вотум довіря. Внесення поперли делеґати відділів 372, 243, 268, 364, 43, 379, 106, 252, 142, 234, 335.

Дел. 83 відділу відмовляється від слова тому, що йому передтим не уділено слова.

Дел. 206 відділу, В. Бурак, питає, скільки коштує Пропамятна Книга У. Н. Союзу. Р. Слободян відповідає, що У. Н. Союз заплатив за цю книгу $11,500.

Дел. 282 від., І. Піґуляк, жалується, що головний фінансовий секретар-касієр посилає листи впрост до секретарів відділів, а в деяких справах позичкових він повинен би повідомляти також предсідника відділу, який відповідає за господарку. Він теж питає, чи У. Н. Союз не міг би бондувати відділових секретарів, бо відділ цього робити не може.

Р. Слободян: Згідно зі статутом головна канцелярія повинна висилати й висилала всю урядову кореспонденцію на адресу секретаря відділу. Щодо бондування відділових урядників, то це коштувало би $10,000, а такої суми Союз не може видати з адміністраційного фонду.

Дел. 238 відділу, М. Дaвискиба, завважує, що до 3-тої кляси молодечого департаменту, так зв. „16-літнього вивінування", родичі не хочуть вписувати своїх дітей, бо, мовляв, вони по 16 роках дістануть тільки, скільки вложили.

Р. Слободян: За 16 літ родичі зложать $96, а дістануть $100. Крім того їх дитина є ввесь час обезпечена на повну суму на випадок смерти.

Дел. 241 відділу, С. Бардачевський, питає, чи не можнаб членам, що перейшли зо старого до нового роду обезпечення, а мають уже 70 літ, дати „пейд оп" грамоту.

Р. Слободян: Цього не можливо зробити.

Дел. 45 відділу, М. Рибак: Як обчисляється вартість бондів?

Р. Слободян: Позиція у звіті „пар велю" означає ту ціну, на яку дотичний бонд був виданий, а позиція „бук велю" означає книжкову вартість, себто, суму, за яку бонд був куплений. Позиція „маркет велю" означає теперішню риночну вартість бонду.

Дел. 170 відділу, І. Грабар: Чому фінансовий звіт, поміщений у „Свободі", ріжниться від звіту, що є видрукований у жовтій конвенційній книзі?

Р. Слободян зазначує, що в „Свободі" був проголошений звіт тільки за 1936 рік, включаючи старших членів і дітей разом, а в конвенційній книзі є звіт за чотири роки й то окремо за старших членів і за діти.

Той самий делеґат питає дальше, чому фінансовий звіт не є потверджений через „поблік екавнтент".

Р. Слободян: Кожнорічний фінансовий звіт є завжди потверджений актуарієм У. Н. Союзу, який є заразом і „поблік екавнтент".

Дел. 121 відділу, О. Ґадз, запитує, чому п. Слободян не дав йому відповіди листовно в справі чека на $139? Далі питає, чому фін. секретар-касієр не присилає членам упімнень, щоб сплачували позичку, та чому обтягає відсотки відразу при уділюванні позичок?

Р. Слободян: Я все відповідаю на листи не довше як до трьох днів. Щодо упімнень про сплату відсотків від позичок, то я їх посилаю, одначе мало хто з членів платить ті відсотки. Згідно з рішенням головного уряду, орґанізація має стягати відсотки при уділюванні позичок.

Дел. 63 відділу, Д. Буряк, підносить, щоб членам, які переступили до нового роду обезпечення, числити вкладки від того дня, відколи вони вступили до У. Н. Союзу, а не від дня, коли вони переступили до нового роду обезпечення. Також запитує, чи можливо подарувати відсотки від позичок.

Р. Слободян зазначує, що вкладка кожного члена, що перейшов зі старого до нового роду обезпечення, є якраз обчислена відповідно до тих літ, які член мав при вступі до орґанізації; а щодо тих членів, що переходили реформу в 1914 році, то їх вкладка є обчислена відповідно до тих літ, які вони мали з початком 1915 року. Відсотки від позичок можливо знизити, але ніколи подарувати.

Дел. від. 301, М. Николишин, питає, чому не виплачено посмертної запомоги згідно з записом?

Р. Слободян: Запис був на відділ, але по смерти члена його жінка зголосила свої претенсії до посмертної запомоги. І власне згідно зо статутом ми мусіли виплатити посмертне жінці.

Дел. від. 43, Г. Коваль, запитує, чи не можнаб обтягати з резерви члена тої суми, яку член довгує до відділу? Р. Слободян зазначує, що новий статут, який тут буде предложений, це передбачає.

Дел. 277 відділу, М. Курдина: На які відсотки У. Н. Союз уділює морґеджі?

Р. Слободян: Тепер беремо 6%, крім Ф. Г. А. морґеджів, які приносять 4.6%.

Дел. 104 відділу, Г. Мисак, питає, чи правдою є, що У. Н. Союз платить високе комісове за колектування чиншу та чи правдою є, що д-р Мишуга дав $100 на бюст Шевченка до музею в Дітройт, а потім домагався від У. Н. Союзу, щоб йому звернено цю суму.

Р. Слободян: У. Н. Союз платить колекторові 2½% від сколектованого чиншу, а таке комісове не є високе. Щодо жертви д-ра Мишуги, то я не чув про те, щоб д-р Мишуга колинебудь таке домагання ставив.

Дел. 342 від., С. Куцций: Чому проекти нашого відділу не були друковані? Р. Слободян відповідає, що цей запит належить до редакції „Свободи".

Дел. від. 1, В. Курилів, запитує, чому канцелярія У. Н. Союзу вимагає від члена, що був суспендований, а опісля принятий наново, заплати за „Свободу".

Р. Слободян: Заплата за „Свободу" є обнята статутом і є включена в місячній вкладці, отже по принятті наново до орґанізації член є обовязаний вирівняти повну залеглу вкладку.

На тім вичерпано дискусію над звітом гол. фін. секретаря-касієра, Р. Слободяна, та на попередно поставлене й доперте внесення уділено йому одноголосно вотум довіря через повстання з місць.

Тут голоситься до слова гол. контрольор Д. Капітула та заявляє, що він не має нічого спільного з тими летючками, які тут роздавано, а в яких він є поставлений кандидатом на ріжні уряди. Це є робота тих, що хотять використовувати чи підшиватись під його імя. Я є кандидатом, каже Д. Капітула, тільки на уряд контрольора.

На внесення дел. від. 214, В. Желізка, поперте делеґатами відділів 22, 220, 259, 335, 252, закрито передполудневі наради конвенції в год. 1:30.

Голова конвенції, Г. Герман, відкрив пополудневі наради в год: 2:30. Дел. 217 відділу, М. Бінашевський, питає, чи не можливо, щоб завтра, 14-го травня, перервати наради в год. 11-тій, оглянути Вашинґтон і почати пополудневі наради в год. 2-гій. В тій справі забирали ще голос делеґати відділів 282 і 161. На внесення делеґата 241 від. С. Бардачевського, поперте делеґатом від. 217, одноголосно ухвалено зачати конвенційні наради 14-го травня в год. 8-мій рано, а між 11—2 год. оглянути місто Вашинґтон і околицю. (Хоч було ухвалено, то одначе прогулька не відбулася, бо не було на неї часу). Заступник голови конвенції, д-р А. Кібзей, здав звіт з конвенційного бенкету, що відбувся 12-го травня 1937. На бенкеті були присутні 375 делеґатів і гостей, сім конґресменів та інші визначні американці. Всі конґресмени забирали слово, а в своїх бесідах усі вони виказували, що добре обзнайомлені з положенням українського народу.

На внесення делеґата від. 5, І. Сидора, поперте делеґатом 338 відділу, перейдено над тим звітом до денного порядку.

Опісля приступлено до дискусії над звітом з адміністрації органу У. Н. Союзу, „Свободи". В дискусії взяли участь делеґати відділів: 216. 39, 22, 238, 104, 76, 23, 25, 59, 156, 86, 140, 196, 158, 173, 204, 325, 361, 325, 217, 58, 145, 338, 62, 221, 98, 396, 332, 229, 364. На внесення делеґата від. 204, М. Близнака, поперте дел. від. 238, М. Давискибою, замкнено лісту дискутантів.

Дел. 22 відділу, М. Козак, питає, чи можливо є зменшити пресовий фонд на „Свободу". Тому, що завідатель „Свободи", М. Мурашко, захрип так, що не міг голосно говорити, то його відповідь на кожне питання передає делеґатам редактор О. Ревюк. Видання „Свободи", відповідає О. Ревюк, коштує $207 денно. Від членів ми дістаємо $171 денно, а ріжницю покриваємо з оголошень та друкарських робіт. Тому пресового фонду не можна зменшити, тимбільше, що видатки на „Свободу" тепер зростають. Є нові федеральні і стейтові закони, такі, як закон соціяльного забезпечення, і стейтові закони проти безробіття, а до цього ціна паперу підскочила на $7.50 від тони, так, що за нашим обчисленням видатки на видавання „Свободи" зростуть на $7,000 у наступних чотирьох роках.

Дел. 91 відділу, М. Торик, запитує, чому „Українські Щоденні Вісти" писали про конвенцію У. Н. Союзу вже у вівторок, 11-го травня, а „Свобода" аж 13-го травня? О. Ревюк: „Українські Щоденні Вісти" писали про конвенцію такі неправдиві й видумані речі, що тесаме вони могли написати навіть іще перед конвенцією, а „Свобода" в правильнім часі помістила перші вісти про конвенцію.

Дел. 24 відділу, Т. Смик, питає: Скільки редакторів і кореспондентів працює в „Свободі" і яку заплату вони побирають?

О. Ревюк: У редакції „Свободи" працюють: редактор д-р Мишуга, з платнею $265, О. Ревюк — $265, Стеткевич — $160, Ст. Шумейко — $150, Е. Ляхович — $100. З кореспондентів: Феденко — $15, Сновида — $20, Лотоцький — $15, д-р Трильовський — $20, д-р О. Грицай — $25, Евген Онацький — $15 місячно.

Дел. 39 від., Д. Оринич, питає, чи не можливо звільнити неграмотних членів У. Н. Союзу від плачення за „Свободу".

О. Ревюк: Ця справа є унормована статутом і про неї я не буду говорити.

Дел. 104 відділу, Г. Мисак, питає, чому не подано проекту його відділу у „Свободі"?

На цей запит відповідає д-р Л. Мишуга, заявляючи, що всі проекти були поміщувані в такому порядку, як вони були надсилані відділами. Отже ми поміщували їх аж до останнього дня перед конвенцією, а ті, що осталися, передано статутовій комісії. Таких проектів, що були прислані до редакції в останніх днях квітня та не могли бути поміщені з браку місця, було всіх 32.

Дел. 23 від., В. Шуран, питає, чи це редактор винен, що багато з наших людей не читають „Свободи"? О. Ревюк: Я маю під рукою одну книжку, в якій кажеться, що шість і пів міліона українців під Польщею мають один щоденний часопис, а два й пів міліона німців під Польщею мають 26 щоденників. Цей факт наглядно вказує, де є корінь лиха, й хто винен тому, що українські часописи мало розходяться.

Дел. 86 відділу, П. Саламаха, питає, чому адміністрація „Свободи" вичеркує з місячних оголошень відділів про збори згадку про імпрези. О. Ревюк: Статут виразно постановляє, яке відділове оголошення має бути поміщене безплатно. Отже згадка про імпрезу належить уже до платного оголошення.

Дел. від. 196, А. Шостак, запитує, чому адміністрація „Свободи" не поділить доходи „Свободи" на ріжні департаменти, а тоді делеґати зналиб, котрий департамент приносить дефіцит. О. Ревюк: Ми маємо тільки один департамент у „Свободі", отже як його ділити?

Дел. 204 відділу, П. Мартинюк, ставить такі запити: Яке комісове дістає аґенція за оголошення? Чи правдою є, що з друкарні „Свободи" віддалено робітника українця, а принято поляка? Чому переплетну працю роблять чужі, а не свої? Чому так мало оголошень у „Свободі", коли в самому тільки Ню Йорку є триста українських бизнесменів?

О. Ревюк: Аґенція дістає за оголошення від 25 до 30%. Український робітник самий покинув працю і ми взяли іншого на його місце, також українця. „Свобода" сама оправляє малі праці, а, наприклад, ювилейну книгу ніхто в Джерзі Сити навіть з чужих не хотів взяти до оправи, бо це була завелика для них робота. Нюйорські бизнесмени не хочуть оголошуватися в „Свободі", бо вважають її льокальною джерзіситською ґазетою.

Дел. 361 відділу, д-р С. Демидчук: „Чи книжковий бизнес „Свободи" зростає, бо відповідно до того можнаб судити про культурний рівень нашої іміграції. Чи число покупців „Свободи" на „стендах" (стояках) зростає?"

О. Ревюк: За останні два роки була поважна поправа в книгарняному бизнесі „Свободи". Щодо продажу „Свободи" на „стендах", то за останні 8 років нема ніякої зміни.

Дел. 325 відділу, М. Костів, запитує, чому „Свобода" не виходить в американські свята?

О. Ревюк: Так рішила конвенція.

Дел. 217 відділу, І. Пастущин: Чому нам не поміщено оголошення в „Свободі" з нагоди ювилейного свята злучених відділів Союзу в 1934 р.?

О. Ревюк: Про це я не знаю; це можнаб провірити на місці в Джерзі Сити.

Дел. 58 від., Ф. Коченаш, запитує, яка є циркуляція „Свободи" денно. О. Ревюк: 14,000.

Дел. 62 відділу, Ю. Бліхар, нарікає, що друкування „Тарзана" в „Свободі" коштує багато грошей. О. Ревюк: „Тарзан" коштує нас $9 тижнево, а що багато людей його читає, то це нам виплачується.

Дел. 98 відділу, М. Максимчук, завважує, що на його думку в „Свободі" є забагато редакторів. О. Ревюк: Я маю листа від вашинґтонського бюра часопису „Ню Йорк Таймс", який каже, що в однім тільки бюрі у Вашинґтоні працюють 24 робітники і багато принагідних кореспондентів.

Дел. 396 відділу, І. Катериняк, питає, звідки докладає адміністрація на видавання „Свободи", коли членська вкладка не покриває усіх видатків? О. Ревюк: З оголошень та друкарських робіт.

Дел. 332 від., І. Каштанюк: Чому ви оголошували індійського чарівника, а перед конвенцією перестали? Чому не оголошуєте радіо-програми даром? О. Ревюк: Індійський чарівник платив за оголошення і не було причини його оголошення відкидати. Те, що він тепер перестав оголошуватися, не має нічого спільного з конвенцією. Йому забракло грошей і тому він тепер не оголошував себе. Власники приватних радіових годин мусять платити за оголошення, бо це їх приватний бизнес.

Дел. 229 відділу, А. Мудровський, питається, чи „Свобода" мусить мати аж так багато европейських кореспондентів? О. Ревюк: Ми маємо 6 европейських кореспондентів, якщо їх можна назвати кореспондентами, коли мати на увазі, що всі вони отримують разом $115 на місяць, а, наприклад, жидівський часопис „Форвертс" платить своїм кореспондентам $65 тижнево кожному.

Делеґати отсих відділів зрезиґнували зі свойого слова в дискусії: 123, 221, 32, 323, 245, 238, 76, 156, 140, 396, 338, 364, 112, 360, 173 і 145.

На тім вичерпано дискусію і на внесення дел. від. 158, Ю. Павчака, поперте делеґатами відділів 238 і 204, уділено завідателеві „Свободи", М. Мурашкові, вотум довіря одноголосно.

З черги наступила дискусія над звітом шефа редакції „Свободи", д-ра Луки Мишуги. До слова в дискусії зголосилися делеґати відділів: 332, 247, 361, 109, 194, 163, 156, 142, 315, 200, 211, 385, 282, 204, 158, 316, 153, 332, 164, 364, 112. На внесення делеґата від. 204, М. Близнака, поперте делеґатами відділів 238 і 305, замкнено лісту дискутантів.

Дел. від. 332, І. Каштанюк: „Свобода" коштує нас, членів У. Н. Союзу, 70 тисяч долярів річно, а погляньмо, скільки там є Союзового матеріялу, а скільки з ОДВУ, Обєднання, УНДО, БУНДО і КУНДО. Д-р Мишуга: Ці закиди постійно підносять ріжні людці. Навіть підносив їх дел. Кедровський, який, як відомо, працював довгий час у „Свободі" як співробітник і побирав по $225 місячної платні, а не написав за ввесь цей час ні одної статті про У. Н. Союз. Тут дел. Кедровський перериває і каже, щоб не брати справи особисто і не називати нікого по імені. Д-р Мишуга: Цеж дел. Кедровський порушив цю справу, коли робив за це докір рек. секретареві Д. Галичинові. Хай ставить це питання тепер, коли воно є на місці. Зазначу, що маю тут на столі списані наголовки всіх редакційних статтей про У. Н. Союз за останні 4 роки, а було їх 132. Крім цього було в тім часі повно інших статтей, головно ювилейних, а далі сотки дописів про ювилеї У. Н. Союзу по місцевостях і т. п.

Дел. 247 відділу, Петро Сас: Чому д-р Мишуга так залюбився в таких польських оголошеннях, як ті, в яких оголошується „Пілсудського" чи „Баторого"? Л. Мишуга: Уже найвищий час, щоб делеґат, коли їде на конвенцію, хоч тоді навчився відріжняти редакцію від адміністрації й знав, що редактор не має нічого спільного з оголошеннями. Щодо самої справи, то відповім, що й інші українські ґазети оголошують про згадані кораблі, але ніякий розумний чоловік не може робити цим ґазетам за те такого закиду, що вони „запродались" уже полякам, чи „залюбилися в Польщі". Ці оголошення одержує „Свобода" від бюра оголошень, а не від корабельної компанії, наскільки мені відомо. Та мене питайте про ідейний напрям ґазети і тим подібне, а не про бизнесові оголошення.

Дел. 361 відділу, д-р Демидчук: Говорім, що хочемо й критикуймо „Свободу", але маймо на увазі й те, що це „Свободі" треба завдячити, що ми є сьогодні тут у Вашинґтоні на конвенції нашої міліонової інституції, та що видано Пропамятну Книгу У. Н. Союзу, яка останеться надзвичайно важним документом на довгі століття для всіх тих, що писатимуть історію українського народу. Я не є приятелем теперішньої редакції, але редакторів „Свободи" ми таки мусимо шанувати. І повинні добре розважити ті думки, які були піднесені в редакційнім звіті, принаймні ті, що відносяться до робітничих справ, бож ми робітники. А так виглядає, що саме ті справи нас найменше цікавлять. А тепер запитаю: Чому не реферується постійно польської й московської преси в „Свободі"? Чому так мало писала „Свобода" і про наших братів із Закарпаття? Чому нема постійних рубрик для обговорювання економічних, літературних і мистецьких справ, а також чому нема жіночої сторінки? Л. Мишуга: Щоб відповісти на ті всі питання, треба мати хоч пів години часу, бо все це зачіпає скомпліковані справи. Але скажу коротко: певно, що повинні бути постійні рубрики, такі як економічні чи літературні. І повинна бути жіноча сторінка. Але щоб це не виглядало по дилетантськи і не складалося з пустих фраз, треба мати до цього відповідно вишколених людей, що булиб свого роду фахівцями в згаданих справах. І треба побільшити обем ґазети, а на це все треба грошей, а їх нема, бо ми платимо тут за ґазету третину з тої суми, яку платять (рахуючи на доляри) наші браття в старім краю за українську ґазету, подібну до нашої. Польську і московську пресу ми постійно читаємо й вибираємо з неї те, що цікаве. Але й тут мусимо поступати обережно. Бо й це використовують багато людей, навіть таких, що тут є делеґатами, на те, щоб представляти, що „Свобода" стає польонофільською, якщо тільки зачинає цитувати трохи більше з польських ґазет. Отже ще й тепер треба нам боротись і з такими закидами, коли приходиться реферувати те, що діється серед поляків. Щодо братів із Закарпаття, то це надзвичайно складна справа. На старе покоління ми вже махнули рукою, але добираємося при помочі „Юкраініен Віклі" до молодого, тут родженого покоління. Це широке поле до нової праці, яку повинні повести всі наші орґанізації й уся наша преса спільно.

Дел. 109 відділу, М. Твардонь: Чому видання американської ґазети коштує 70 центів, а її продають за три центи? І чому так у нас не може бути зі „Свободою? Д-р Мишуга: Не можна рівняти таких річей, які не надаються до порівняння. Американські ґазети удержуються головно з оголошень. А в нас інакше. Ми в очах американських бизнесменів є провінційною, чужинецькою ґазетою, до якої нема їм охоти давати оголошення. Моглаб наступити зміна, якби „Свобода" виходила в Ню Йорку. Тоді можливо можнаб поліпшити цей стан і дістати більше оголошень з американських фірм. Кажу, що можливо, бо й тут годі передбачити, як саме булоб. Саме через те всі чужинецькі ґазети переходять тепер дуже важку кризу.

Дел. 194 відділу, Г. Бартків: На дітройтській конвенції ухвалено, що напрям „Свободи" має бути національно-демократичний, а чому поміщується статті Онацького, в яких він хвалить італійський фашизм? Чому „Свобода" відноситься холодно до робітничого руху? Чому „Свобода" вже з національної точки не використовує того, що вже є створене на радянській Україні? Д-р Мишуга: Онацький десятками разів заявляв, що він не проповідує ніякого фашизму для України та що він є проти того, щоб українці перебирали чужі форми правління чи суспільного устрою, а є за те, щоб розвязували всі справи своїм власним розумом і так, як цього вимагає український інтерес. „Свобода" була щодо національного світогляду такою, як і перед минулою конвенцією. Це є оновно виказане у моїм звіті, а крім цього і в Пропамятній Книзі У. Н. Союзу. Про робітничі справи пише „Свобода" постійно. Хіба сліпий може цього не добачити. Тільки „Свобода" не розвязує робітничого питання в такий спосіб, як цього бажав би собі делеґат, що вважає себе комуністом. Наше відношення до України під Совєтами ясне: дел. Бартків задоволюється назвою „Україна", що ніби появилася доперва тепер, завдяки Совєтам. А для нас назва „Україна" існувала на мапах вже сотки літ тому, коли Україна була живою і самостійною. А тепер Совєти зробили з України домовину, на якій умістили напис „Україна". І про це ми і пишемо в „Свободі", бо таке є наше переконання.

Дел. 163 від., С. Гвіздь: Чому повторюються деякі новинки? Чому є такі новинки, як про зварення людини в Етіопії? Д-р Мишуга: Замало редакційних сил, тому трапляються помилки. Це немислиме, щоб можна видавати щоденник з таким малим числом сил, яке є в нашій редакції. А крім цього, чи не бачимо кожного дня, як повторюються новинки в таких американських ґазетах, у яких працюють сотні редакційних співробітників, яких увесь робітничий персонал доходить до 3,000 осіб? Важко теж розріжнити, скільки яка новинка для кого вартує, бо є люди з ріжними уподобаннями. Додам, що такі новинки, як та, про яку питає делеґат, передруковуємо з американських ґазет.

Дел. 156 від., І. Муляр: У великоднім числі „Свободи" є написане у вступній статті таке: „Хто від товариства відстане, нехай на нім шкіра відстане, як на вербі по весні". Це не повинно так писатися, бо тим члени У. Н. Союзу можуть почувати себе ображеними, особливо ті, що виступають із Союзу, а багато з них потім знову вертаються, а так готові не вернутись. Д-р Мишуга: Це не ми відповідали, а відповів сам нарід усім тим, що покидають легко свою ідею, свій нарід, свої звичаї й обичаї, свою громаду. Ця народня мудрість повстала за козацьких часів і її пристосовано до Запорозької Січи, до цього ідейного Союзу, що був заборолом української нації. Подібним заборолом є в Америці для нас наш У. Н. Союз. І не зашкодилоб, коли брати справу з дійсно ідейного й патріотичного боку, щоб ми ставилися трохи серіозніше й до Союзової ідеї. А якби так, говорячи про нашу історію, була дійсно відставала шкіра багатьом нашим відступникам, то ми сьогодні булиб вільним і самостійним народом.

Дел. 315 від., В. Кедровський, дає вияснення: Будучи в „Свободі", я писав на біжучі теми, подавав голоси преси і подавав так званий „український пантеон". Праця була поділена. Про справи У. Н. Союзу я не мав часу писати. Дел. О. Ревюк відповідає як бувший шеф редакції „Свободи", з часу, коли працював у „Свободі" В. Кедровський: Нема що тут довше над цею справою розводитись, бо сам дел. Кедровський признає, що він, працюючи в „Свободі", про У. Н. Союз не писав.

Дел. 211 від., М. Кость: Ви сказали, що демократична форма правління найкраща, а „Свобода" з квітня 1937 р. розсталася з демократією, бо бажає для України такого уряду, який є в Італії, що поневолив бідну Етіопію. Д-р Мишуга: Мені здається, що вам у голові більше Етіопія ніж Україна. І тому не хочете розуміти, що коли наш кореспондент з Італії виказує деякі добрі сторони теперішньої влади тієї країни, особливо, коли описує те, як вона піднесла престіж Італії на міжнародньому форумі, то це не значить, що він дораджує Україні стати фашистівською, ні теж не йде проти „нещасних етіопців", як це ви кажете. Онацький інформує нас про Італію, а італійців про український нарід. Читаймо, що нам доносять, і свій розум маймо. Таксамо поступають і американські ґазети, і то такі, що є ряними ворогами Мусолінія. Цей самий делеґат ще докоряє, що „Свобода" відноситься дуже легко до Чехословаччини. Д-р Мишуга: „Свобода" є заповажний часопис, щоб писати проти Масарика і Бенеша так, як цього домагається делеґат. Вона промовляє до їх політичного розуму, щоб розвязували справу Закарпаття в такий спосіб, щоб Україна і Чехословаччина могли на віки остатись приятелями.

Дел. 385 від., О. Ґреськів: Чому так довго треба нераз ждати на поміщення допису? Д-р. Мишуга: Брак місця в ґазеті. В редакції нема ніяких залеглостей. Сьогодні прийшло й сьогодні є полагоджене й зладжене до друку.

Дел. 282 від., І. Пігуляк: Чи не можнаб відчинити в „Свободі" окремої рубрики, в якій подаваноб постійно відомости з ріжних місцевостей? Д-р Мишуга: Слушна увага. Це будемо мусіти зробити, але до цього треба мати сталих кореспондентів з місць, що постійно дописувалиб, а тим треба буде платити. І тут знову маємо ту саму біду, яку подибуємо в інших подібних випадках: Нема грошей.

Дел. 158 від., Ю. Павчак: Мучимо того нашого редактора пустими питаннями і не знаємо самі, пощо це робимо. Досить, що його мучили роками ріжні наші вороги й хаотики, ще й називаючи його „чорносотенцем". А за що? Бо хоче задурманених просвітити, бо веде добру й ідейну роботу, бо хоче, щоб усі ми стали спосібними до боротьби в хвилі нового зриву нації.

Дел. від. 316, Д. Братусь: Отсе перший раз можу сказати, що за моєї памяти „Свобода" має ясний напрям, що вона тепер краща, ніж колинебудь. Колись я з нею не годився, а сьогодні, якщо те, що пише „Свобода", називається націоналістичним світоглядом, то я є стопроцентовий націоналіст. Я є вихований у дусі Шевченка, Франка і Драгоманова. І є з симпатіями до соціялістично-радикальної партії в краю. Та думаю, що колиб націоналісти держалися здалека від Гітлера і Мусолінія, то булаб між нами згода, бо всі ми хочемо вільної й соборної України і з вільним словом. Можу хіба мати жаль до „Свободи" за те, що не взяла в своїм часі в оборону посла Гривнака, коли його побили.

Дел. 164 від., о. Скроцький: Чому „Свобода" не поміщує католицьких новинок, а про еп. Богдана то зідразу помістила? Д-р Мишуга: Треба виразно сказати, чого саме „Свобода" не помістила з католицьких новинок. Дел. о. Скроцький: А про Католицькі Дні? Д-р Мишуга: В „Свободі" не узнаємо ніяких католицьких, православних чи протестантських громад, а тільки католицькі, православні, протестантські парохії й українські громади. І подібне є і з „Днями". Для „Свободи" існують тільки „Українські Дні", і хто хоче, щоб про них писати, хай пише про „Українські Дні". Про еп. Богдана ми подали десяту частину того, що було в американських часописах. Про його висвячення подала теж католицька „Нива" в старім краю, про це подала як новинку й українська католицька ґазета в Канаді. І добре зробили, що подали, бо таким чином поступили культурно й виконали те, що наказує виконати журналістичний обовязок.

Дел. О. Ревюк: У нас повинна бути свобода преси. Ми мусимо подавати новинки як з одної церкви так і з другої. Кожна церква хоче, щоб ми писали так, як це їй потрібно, а ми подаємо так, як нам наказує робити наш розум. Так і є з робітничими справами. Ми часто подаємо факти на те, щоб люди самі над ними застановлялись і мали свій власний розум.

Дел. 331 від., Г. Замойський: Чому ви помістили в „Свободі" таку напасть на професора Кошиця, яку написав Авраменко як „критику"? Краще було вже не містити критики проф. Кошиця, ніж потім допускати таку відповідь, яка робить згіршення між народом. Д-р Мишуга: Ніхто не міг передбачити, що на критику проф. Кошиця наступить така відповідь Авраменка. І неможливо було відмовити проф. Кошицеві сказати з мистецького боку слово про таку справу, якій він віддав ціле своє життя і яку він знає краще від інших. Може і проф. Кошиць не був би порушив цеї справи, якби до неї не вплутали і його імени. Бож у Канаді репрезентант „Авраменко Філм Продокшен" робив віча, на яких накидувався не тільки на „Свободу", але й на професора Кошиця за „Наталку Полтавку". Ще й апелював до делеґатів теперішньої конвенції У. Н. Союзу, щоб вони розрахувалися з редакторами „Свободи". Так точно писала канадійська українська преса. Ось ми і є тут на конвенції та ждемо на цей розрахунок.

Дел. від. 335, А. Миленький, каже д-рові Мишузі, щоб він не звертав великої уваги на ставлені йому питання, зглядно на ті, що ще може захочуть ставити, бо загал делеґатів справу розуміє, а збираються питати комунізуючі, що перешіптують між собою ріжні сплетні, щоб даром забирати дорогий час. Дел. від. 204, М. Близнак, стверджує, що кожний відчуває, що нема ніякої потреби питати далі д-ра Мишуги, бо його погляди є надто добре відомі загалові, як і добре відомий нам усім світогляд „Свободи". Дай, Боже, щоб „Свобода" завжди була видавана в такім здоровім бойовім і націоналістичнім дусі, як її видають тепер, заявив дел. Близнак і поставив внесення, поперте відділами 282, 238, 158 і 216, такого змісту: „Свобода" повинна виходити надалі в такому націоналістичному дусі як досі, а за дотеперішнє ведення „Свободи" дається д-рові Мишузі вотум довіря й уділюється йому абсолюторію". Внесення перейшло майже однодушно. Проти нього заявилися три голоси.

Опісля приступлено до дискусії над звітом головної контрольної комісії. Слова попросили делеґати відділів 204, 102, 282, 23, 123, 121, 120, 155.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

„ХОЛОДНИЙ" НАПИТОК.

Федеральний урядник, що має титул „федерального адміністратора алькоголю", видав публічну осторогу до фабрикантів алькогольних напитків, щоб вони не подавали про алькогольні напитки фальшивих оголошень, а головно, щоб не писали, що дестильовані напитки охолоджують або відсвіжують.

Уряд пригадує фабрикантам алькогольних напитів, що закон забороняє подавати оголошення, які викликують враження, незгідні з правдою.

Мимоходом уряд своєю пригадкою пригадав, що в нинішніх часах масової продукції й масового розголосу виробів на уряд спадає новий обовязок: остерігати фабрикантів, купців, ба навіть споживачу публику перед фальшивими розголошуваннями товарів.

БОРОТЬБА ІНТЕРЕСІВ.

У цьому випадку уряд уміщується в боротьбу інтересів між двома групами громадянства.

У цьому випадку боротьба інтересів не видна відразу, але вона існує. Борються тут з собою інтереси так званих продуцентів, себто тих, що виробляють товар, та інтереси консументів, себто тих, що цей товар споживають. Інтерес тих, що виробляють алькогольні напитки, лежить у тому, щоби продавати якнайбільше таких напитків. Інтерес тих, що алькоголь споживають, лежить у тому, щоби вони не споживали його більше, як їм корисно.

Продуценти попирають свій бизнес оголошенням. Це оголошення можна скласти так, що воно не подасть правди, але якусь брехню, що промовить до уяви й охоти споживачів. В інтересі споживачів лежить, щоб вони не давалися ловити на брехню.

УРЯД У БОРОТЬБІ.

Обмежуючи оголошення продуцентів, уряд стає по стороні споживачів. Свою сторонничість уряд обороняє, чи пояснює, публичним інтересом. Мовляв, добро загалу вимагає, щоби продуцентам не дати права обріхувати споживачів.

У цьому випадку продуценти не будуть виступати проти уряду за його ставання по противній стороні, бо тут справа йде про споживання алькоголю, дуже непопулярне в людей, котрі дивляться на справи з морального боку.

Якби так справа йшла про споживання інших річей, то продуцентам не було б трудно виступити проти такого вмішування уряду. Тому продуцентам інших товарів уходить багато більше брехні, ніж уходить продуцентам алькоголю. Всеж таки засада в обох випадках повинна бути та сама.

КУПУЙ ПОЖИВУ, НЕ ПУШКИ.

„Купуй поживу, а не пушки!" — каже газета, присвячена торговлі поживою. Це повинно бути новим кличем споживачів поживи, себто доброї господині.

Цей клич натякає на тих споживачів, що мають до вибору купувати ту саму поживу або свіжу або в пушках (консерви). Звісно, головним товчком при виборі буде ціна. Одначе як через високу ціну свіжої ярини людина рішається купити консерву, тоді звичайно перед нею стає питання: котру саме консерву вибирати? Адже майже кожну поживу консервують ріжні підприємства. Деколи вибір справді великий.

При такому виборі заходить для консумента небезпека, що з кількох виборів він вибере не той, що найкращий по ціні й якості товару, але той, що має на пушці найкраще розмальований папір. Тому цілком слушно часопис кличе до господинь: Не купуйте гарних пушок (ні фляшок), але добру поживу!

ДЕ НЕМА ЦИХ КЛОПОТІВ.

У краях, де заведено диктатуру, споживач має менше таких клопотів. Всяка диктатура обмежує значно свободну продукцію товарів. Часто вона заводить монополь, при якому існує лиш один гатунок усякого товару: споживач мусить або брати його, або обходитися без цього товару. Диктатура не дивиться за інтерес споживача.

Робітнича диктатура йде в тому огляді найдальше: вона заводить монополь, що обіймає всю продукцію. Консумент не має ніякого права відклику. Навіть такий чоловік з большевицькими симпатіями, як французький письменник Андре Жід, критикує низький стан товарів, вироблюваних у совєтській Росії, та додає, що проти цього покупець не може нічого вдіяти.

Свобода виробу накладає на покупців тягар вибору, а тим самим тягар пізнавати товари. Та цей тягар люди волять, ніж бути примушеними брати лиш такий товар, який предложить монополь, приватний чи державний.

БЕРЛІН ЗАХОПЛЕНИЙ УКРАЇНСЬКИМ СПІВАКОМ.

Дня 28. травня ц. р. у великій берлінській фільгармонії, одному з чолових осередків европейської музичної культури, на прохання німецьких „Охоронних Відділів" (СС) відспівав концерт тенор проф. **Клим Чічка-Андрієнко.**

Програма високомистецького вечора була така: І. частина — арії з опери „Парис і Олена" Глюка, речитатив „арія з опери „Ксерксес" Гендля, кілька пісень Шуберта й Вольфа та Нижанківського „Минули літа молодії". ІІ. частина — арії Таміно з опери „Зачарований флет" Моцарта, „Прощання Льогенгріна" з опери Вагнера, арія з опери „Евген Онєгін" Чайковського, далі пісня Тості „Донна ворреі морір", дві пісні Денци й українські пісні Гайворонського й Лисенка. Знане імя Андрієнка дуже мило витає мистецький світ сучасної Німеччини. Тому й зрозуміло, що вже два тижні перед концертом не можна було дістати карти вступу хочби й за найвищу ціну.

Появу любленого тенора на естраді привитала публика рясними оплесками. Мистець закінчив першу частину українською піснею й зараз зійшов скромно й безпретенсійно з естради. Хвилева мовчанка, а потім буревій оплесків. Директор державної опери й дві учениці Андрієнка, тепер зірки „УФА", випроваджують його після кількох хвилин вигуків публики на естраду. Андрієнко кланяється, приявні розентузіязмовані, естраду вкривають цвіти. „Браво, Украйнер, браво, гайль Украйне!" — могутнім хором кричать до Андрієнка музикальні германці.

Після концерту нашому землякові не пішло зовсім легко. Публика ніяк не хотіла пустити його з салі. Андрієнко мусів співати ще кілька пісень — і це був другий концерт. Майже на руках винесли нашого Клима захоплені слухачі до його лімузини, що нею відїхав до Штегліц на скромну вечерю разом з представниками влади, преси, музичного світу, з товаришами-співаками, акторами й артистками, директорами й режисерами „Уфи".

В наступних днях появились у німецькій пресі винятково позитивні рецензії. Одні подивляють Андрієнка за те, що так чудово володіє віддихом, другі підчеркують його досконало опановану техніку, інших захоплює тембр його голосу. Звертають увагу на його низькі тони, хвалять високі, подивляють його чудесну фістулу. Без застережень порівнюють Андрієнка з Джіліем, Шаляпіном, називають його другим Карузом.

Ми одначе бажаємо, щоб наш Андрієнко залишився самим собою. Бажаємо, щоб наш величний земляк на цілий світ співав українську пісню, бо вона вміє промовляти.

Іван Павлюк.

Поверховна знайомість.

— Я не знаю сама, чи я тепер в місті маю відповідати на його поздоровлення. Наша знайомість у часі подорожі була дуже поверховна.

— Мені здається, що ти обіцяла йому подружитися з ним.

— Ну, так, але це тільки всього!

ПРОГРАМА 7-ГО ЗЇЗДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ (ОДВУ)

В ДНЯХ 3, 4 І 5-ГО ЛИПНЯ 1937 Р., В ГОТЕЛІ „ТАФТ" В НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

СУБОТА, 3-го ЛИПНЯ 1937 РОКУ:

1. Відкриття Зїзду
2. Вибір Президії Зїзду
3. Вибір Комісії-Матки та Резолюційної Комісії.
4. Звіти Центральної Управи ОДВУ та всіх Референтур

ПОПОЛУДНЕВІ НАРАДИ.

5. Звіти Відділів
6. Запити й дискусія над звітами Центр. Управи ОДВУ
7. Абсолюторія.

Вечором цього дня відбудеться забава в Литовській Салі під 339 GREEN ST., NEW HAVEN, CONN.

НЕДІЛЯ, 4-го ЛИПНЯ 1937 РОКУ:

Рано в год. 9:30 відбудеться поминальне богослуження за душі впавших Героїв України, яке відправиться у місцевій церкві.

ПОПОЛУДНЕВІ НАРАДИ.

В год. 2-гій пополудні пічнуться реферати: Ґен. ВІКТОРА КУРМАНОВИЧА, представника ПУН, Звязкового Голови ОДВУ, і пр., як також привіти від національних організацій.

Після рефератів, в год. 8-мій вечором відбудеться ВЕЛИКИЙ БЕНКЕТ в честь дорогого Гостя ген. Віктора Курмановича.

ПОНЕДІЛОК, 5-го ЛИПНЯ 1937 РОКУ:

В год. 9-тій рано починаються окремі наради делегаток Українського Червоного Хреста та Молодих Українських Націоналістів згідно з їх власною програмою, на яку складаються реферати на ідеольогічні, організаційні та фінансові справи. Як наради УЧХ так і МУН мають винести відповідні резолюції-проекти до затвердження цілого Зїзду.

ПОПОЛУДНЕВІ НАРАДИ.

1. Звіт Організаційного Трибуналу
2. Фінансовий Реферат
3. Пресовий Реферат
4. Звіт Комісії УЧХ
5. Звіт Комісії МУН
6. Дискусія над звітами поодиноких комісій
7. Внески-проекти
8. Ухвала Резолюцій
9. Проект Комісії-Матки
10. Вибір нової Центральної Управи ОДВУ

Гості й представники національних організацій є запрошені до участи в нарадах другого дня **(неділя, 4-го липня 1937)** Зїзду. Члени ОДВУ, УЧХ і МУН не-делеґати можуть бути присутніми підчас цілого Зїзду.

Карти вступу для гостей і представників національних організацій можна буде набути в готелі „Тафт", де відбуватиметься 7-мий Зїзд ОДВУ.

З націоналістичним привітом: СЛАВА УКРАЇНІ!

ЗА ЦЕНТРАЛЬНУ УПРАВУ ОДВУ:

Проф. Ол. Неприцький-Грановський, голова — **Володимир Душник,** секретар

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. липня, зараз по Сл. Божій, в галі церковній. Пригадуємо членам, що патрона нашого Братства буде 7. липня. Тому обовязком кожного члена прийти до галі парохіяльної в неділю 11. липня, в годині 8:30; з галі всі члени підуть до церкви на Сл. Божу, а по Сл. Божій буде парастас за померлих членів. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє всіх своїх місцевих позамісцевих членів, що дня 3-го липня вдбудуться піврічні збори, в годині 8-мій ввечір, у церковній гали при Ґрін і Сусекс ул. Просимо всіх членів і члениць прийти на ці збори та виповнити свої залеглі вкладки, бо в противнім разі довгуючі члени будуть наражені на суспенду. На тих зборах будуть важні справи до полагодження. — Софрон Рибак, рек. секр.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що піврчні збори відбудуться в суботу, 3-го липня, в годині 7-мій ввечір, під ч. 435 Мейн ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Члени, котрі мають дорослі діти, повинні вписти їх до У. Н. Союзу. — А. Зілінський, предс.; С. Вінярський, кас.; М. Сас, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться дня 4-го липня. Просимо всіх членів бути присутніми на цих зборах, бо це інтересні збори і буде багато справ до полагодження. Просимо членів привести нових членів, а тим побільшимо свою рідну організацію. Член, котрий іще не виміняв своєї грамоти, хай прийде на ті збори і змінить, бо пізніше буде запізно. — Петро Гливяк, предс.; Петро Огар, секр. Іван Михальцевич, кас.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БОРОТЬБА ЕМБРИДЖСЬКИХ РОБІТНИКІВ ЗА СВОЮ ЮНІЮ.

Дня 1-го червня вийшли робітники фабрики Нешенел Електрик Продукт Ко. на страйк, щоб добитися визнання юнії Комітету Промислової Організації. До цеї юнії вписалася більшість робітників юнії, але компанія не хотіла її визнати, а зате визнала юнію Американської Федерації Праці, до котрої записалася меншість робітників.

Боси вживали всякого примусу, щоб відстрашити робітників від юнії Комітету Промислової Організації. Казали робітникам, що той, хто не впишеться до юнії „Ей-Еф-Ел", той не буде довго робити. Казали, що як робітники запишуться до Комітету Промислової Організації, то компанія забере фабрики. І ще інші річи говорили, щоб застрашити робітників.

Коли до Комітету Промислової Організації записалося 1,600 робітників, а до Американської Федерації Праці всього 300, тоді робітники зажадали визнання Комітету. Компанія заявила, що вона ніколи не визнає юнії „Сі-Ай-Ов". Тоді робітники вийшли на страйк. Усі робітники покинули фабрику. В фабриці не остався ні один робітник. Боси хотіли йти до „шапи", але робітники їх не пустили. Боси ходили коло „шапи", люті, але пікети в числі до 800 людей їх не пускали.

Дня 14-го червня компанія розписала до робітників листи з покликом, щоб вертались до роботи. Компанія не сказала, на якій основі мають вертатись до праці. Сказала тільки в листі, що все є О. К.

Дня 15-го червня, в 8-мій годині рано, почали робітники йти до роботи. Коли прийшли під „шапу", застали там понад тисячу пікет. Пікети сказали вертаючимся до праці людям, що страйк не полагоджений та що компанія обдурила робітників. Робітники, побачивши зраду, замісць вертатись до роботи, стали в ряди з пікетами.

За пів години на вулицях міста зявився похід. Ціла компанія людей, ідучи вулицями міста, кричала: „Ві вонт ворк. Лет ос гов ту ворк". Робітники пізнали, що це були не правдиві робітники, але банда. Вони приїхали з Пітсбурга, видно, щоб ламати страйк. З того, що вони зявилися пів години потім, як страйкарі мали вертатись до роботи, робітники зрозуміли, що компанія замовила їх з Пітсбурга кілька днів наперед.

Робітники підпустили тих бандитів близько до брам, але як вони хотіли йти до „шапи", страйкарі заступили їм дорогу. Бандити кинулися до бійки. Зчинилася метушня. Страйкарі перемогли. Гналися за „гнилими струпами" й давали кожному котюзі по заслузі. Ранено 20 „струпів"; з того 6 треба було забрати до шпиталю. Кінець бійки був би певно страшний, якби не вмішалась була місцева поліція й не вжила проти робітників сльозних бомб та не розігнала робітників. Поліція зробила це самовільно, бо „борджес" цього міста не дозволив кидати бомб. Зате „борджес" усунув з роботи 3 поліцаїв. Страйкарі вигнали „гнилих струпів", котрі втікаючи лишили 12 капелюхів, 7 „ковтів" та три пари штанів. Страйкарі могли тоді продовжувати страйк спокійно.

У суботу, 19-го червня, год. 4:30 пополудня, компанія підписала всі домагання робітників. Провідники страйку зараз зарядили, щоби познимати з брам усі написи, які були виставлені підчас страйку, а годину пізніше страйкарі зробили великий похід містом. Ішли з окликами: „Ми виграли страйк".

У понеділок, 21-го червня, всі робітники вернулись до праці. Менаджер підприємства, п. Лемон, стояв рано при брамі, витаючи всіх робітників словами: „Гуд морнінг". Дня 22-го червня на брамі появилися написи, в котрих підприємство казало забути все минуле непорозуміння та обіцювало виповнити всі точки умови, котру підприємство підписало. Робітники вдоволені з заяви компанії.

Очевидець **Михайло Фук.**

В суді.

Обвинувачений властник сільської коршми, викидаючи з кімнати пяницю, трохи його потовк. Так було в акті обвинувачення.

Суддя до підсудного:

— Чому ви не звернулися до війта з просьбою, щоби зробив порядок з авантурником?

— Тим війтом то є я сам.

— Ну, тоді треба було вам закликати громадського поліцая.

— Тим поліцаєм був саме той, що я його викинув.

ПАЛЕННЯ НЕБІЖЧИКІВ У СТАРИНУ ТА СЬОГОДНІ.

Старинні семіти: жиди, вавилонці, асирійці, египтяни й араби — хоронили своїх покійників у землі. Єгипетські мумії збереглися тисячі літ. Перші християни перейняли від тих народів звичай закопувати покійників, а пізніше цей звичай прийняли всі християнські народи рівночасно з принятням християнства. Старинні словяни та германи палили тіла мерців, а порох збирали у спеціяльних урнах.

Таксамо було в Італії, Японії, Греції та Римі. Також у старинному Мексику палили небіжчиків, а закопували лише потопельників, убитих громом, прокажених і сифилітиків. У Греції найбільших злочинців карали так, що відбирали їм права спалення їх тіла на кострі. Вірили, що тоді душа злочинця не має на тому світі спокою.

Татари завивали небіжчиків у шмати напущені дьогтем, і підпалювали їх. Скандинавські вікінги підпалювали човни з небіжчиками і так пускали їх на море. В Індії досі члени деяких сект привязують небіжчиків до дощок, підпалюють їх і пускають рікою Гангом. Зчасом, як тут чимраз більше стало поширюватися християнство, навіть погани закидають звичай палити трупи.

Той спосіб нищення трупів віджив у XVIII. столітті. Великим прихильником його був пруський король Фридрих Великий. Його тета Софія зажадала у заповіті, щоб по смерти її спалили. Вісімдесять літ пізніше спалили тіло славної акторки Жан. І Наполеон висловив бажання, щоб по смерти його спалили, та не сповнили того. Байрон спалив тіло свого приятеля Шелія, а урну з порохом вмурував під пірамідами в Єгипті.

Перша крематорія в Европі повстала в 1876. році в Італії, у місті Мілано. Уфундував її якийсь Карло Келер із Цюріху і його першого спалили.

Тепер кожна держава має крематорії. Найбільше їх є в Злучених Державах і Німеччині: по 93.

Тіло палять одну годину звичайно при температурі 800 до 1,100 ступнів Цельзія. Із дорослої людини остається около трьох літрів попелу, що важить приблизно 4 фунти.

УВАГА! УВАГА!

ДЕЛЕҐАТИ НА 7-МИЙ ЗЇЗД ОДВУ В НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.!

Повідомляємо, що всі **Делеґати Відділів ОДВУ, УЧХ і МУН з Ню Йорку й околиці виїжджають до Ню Гейвен, Конн., в СУБОТУ, ДНЯ 3-го ЛИПНЯ 1937 року в годині 7-мій рано згідно з Daylight Saving Time з GRAND CENTRAL, 42nd STREET.**

Просимо всіх Вп. Делеґатів прибути перед 7-мої годиною та закупити тікети, щоб не спізнити поїзду.

В Ню Гейвен, Конн., з двірця дуже близько до готелю „Тафт", де відбуватиметься 7-мий Зїзд ОДВУ.

Хто-припадком спізнивби перший поїзд, може взяти наступний, що відходить годину пізніше.

З націоналістичним привітом: СЛАВА УКРАЇНІ! 51

Центральна Управа ОДВУ.

УВАГА! УКРАЇНЦІ В РОЧЕСТЕР, Н. Й., ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ВІДДІЛ 20 ОРҐАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

:——::——: влаштовує :——::——:

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 4-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ

В ELSER'S GROVE PARK, BUFFALO ROAD.

Початок в годині 1-шій пополудні. — Вступ 10 ц., діти даром.

Програму виконає орхестра В. Поповича, шкільні діти та бесідники. В годині 12:30 боси будуть забирати діти і старших від української катол. церкви, 303 HUDSON AVE.

Отсим запрошуємо всі місцеві Братства Товариства, Клюби, Жіночі Орґанізації і ввесь український загал до участи. Дохід призначений на поміч краєві на місцеві національні цілі.

Увага: Вразі дощу пікнік і забава відбудеться в новій парохіяльній галі.

Дороговказ: Взяти Бос Allen до Мантрі Булвард, ріг Buffalo Road, їхати через Barch Canal. На Buffalo Road буде велика напись "Ukrainian Picnic". Автомобілі на Buffalo Road будуть забирати людей на місце. 146,51

За добру забаву ручить

Управа ОДВУ.

ЧУДА-ДИВА НА ПІВНІЧНОМУ БІГУНІ.

„Кінець світу".

Північний бігун це у деякому розумінні кінець світу. Колиб напр. із сто ріжних місць рівника вислати сто людей у сто ріжних напрямах на північну півкулю — всі стрінулися б на північнім бігуні, колиб кожний зн их орієнтувався на основі зір і мандрував би ввесь час у напрямі, який собі вибрав. Цікаве, що колиб хотіти орієнтуватися на основі компасу, точка зустрічі з найшлась би 2,000 миль на південь від північного бігуна, на канадійському півострові Бутія Філікс, бо тут є магнетичний бігун.

„Всюди південь".

Уявім собі тепер, що ми на північному бігуні і слідкуємо наш компас. Голка, розуміється вказує на півостров Бутія, який географічно лежить на південь від бігуна. Станьмо лицем до тієї точки: наліво будемо мати схід, направо — захід, ззаду — північ. Колиж тепер звернемося лицем до південного сонця, себто на південь, то як буде із напрямами світу? Отже на цій кінцевій точці світу є лиш один напрям неба: в якийнебудь бік звернемося, всюди є південь!

Під комунікаційним оглядом бігун самособою не є „кінцем" світу. Кінцем світу бігун є лише з точки погляду географічної сітки, яку люди уявляють собі на земній кулі для орієнтації. Рівнобіжник — ступінь ширини — це коло, що біжить рівнобіжно до рівника. На ніякому з тих кол не вдається дійти до „кінця". Інакше є з південниками — ступнями довжини. Південник О, що йде через Льондон-Ґрініч, кінчиться на бігуні; хоч його лінія йде далі, одначе тоді зветься 180-тим ступнем довжини. Таксамо кінчаться на північному бігуні — або зачинаються — всі південники. Тому людина стоїть там на кожному зпоміж 360 південників, коли 90. рівнобіжник під його ногами є лише точкою.

Стрічаються всі пори дня.

Зчасом діються на бігуні чуда-дива, бо тут можна собі все вибрати завгодну пору дня чи ночі. Свого часу для одностайнення годинників в означеній смузі створили т. зв. часові строфи. Узгіднили це так, що між кожними двома південниками, що віддалені від себе на 15 ступнів, зрівняли всі годинники. Отже між 7 і пів ступня та 22 і пів ступня східньої довжини всюди є „середньо-европейський час, а на захід від тієї строфи—„західньо-европейський" час і т. д. А що всі південники стрічаються на бігуні, то там стрічаються теж усі пори дня...

Те саме є з днями тижня. Лінія зміни дати, від якої на основі міжнародньої умови починаємо день, біжить здовж 180 південника, що кінчиться, як і інші південники, на бігуні. Коли на цій границі є напр. 5. година, на схід від неї маємо 5. годину неділі, на захід тусаму годину понеділка. А на бігуні можна собі вибрати неділю або понеділок, як кому завгодно.

Зате інакше є з літом і зимою, себто не можна собі їх заздалегідь довільно вибирати, та зате не треба ні календаря, ні термометра, щоб орієнтуватися в порі року. Зима це шість місяців повної ночі, в літі пів року сонце не заходить, а окружає людину, як летун на літаку окружає шпиль гори.

24 години сонце світить просто в лице.

Станьмож на бігуні лицем до сонця і обертаймося відповідно до вказівки годинника, одначе так помало, щоб закреслити коло не скорше як за 24 години. Ввесь той час сонце буде нам усе світити просто „в лице". Колиб хтось схотів таксамо „опалюватися" на рівнику, мусів би 24 години гонити землею на захід, а робити на годину по 1,665 миль. На нашій ширині треба на це менше-більше 1.000 миль на годину, а на ширині Шпіцберґену подорож довкола землі можна зробити вже за 24 години.

Цікаво виглядає на бігуні такий досвід. Уявім собі, що стоїмо на бігуні і беремо лінію, кутомір і будуємо трикутник. Зарисовуємо на бігуні кут 90 ступнів так що один бік задуманого простокутника має творити південник О, другий 90. південник східньої довжини. Обі припрямки продовжуємо аж до рівника, який виберемо собі за третій бік. Тому, що південники є однакової довжини, одержимо трикутник прямокутний рівнораменний, або інакше, що кути при рівнику повинні мати по 45 ступнів згідно з геометричним твердженням, що сума кутів у трикутнику рівняється 180 ступням. Та що діється тут? Південники є простопадні до рівника, або інакше, що оба кути при рівнику мають по 90 ступнів. Іншими словами, ми одержали трикутник, якого сума внутрішніх кутів рівняється... 270 ступням. Для нас є це ще один доказ, що наша планета це — куля.

Зуби.

— Як це? Ціла ваша рідня хора на зуби?

— Так, Івасик дістає перші зуби, Маруся другі, а моя жінка треті.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З ІСТОРІЇ ХУСТОЧКИ.

Ще в 18 столітті не знали слова „хусточка до носа". Повстало воно щойно в 19 столітті. Давніше, наприклад у Франції, звали хусточку „смужоар" (мушоар), себто до відганяння мух. Вживали теж хусточки до втирання лиця, лише не до носа. Щоби висікати ніс, до того ще в 18 столітті послугувалися дуже простим способом: уживали пальців. Та що вже і вчасніше старалися викоренити такі погані звички, бачимо з припису, що його видав у 1624 році один австрійський архикнязь. Він заздалегідь звернув увагу запрошеним гостям, щоби при столі не облизували пальців, щоб носа не висякували у скатерть і щоб не плювали на . . . тарілку. А пятьдесять літ пізніше читаємо в підручнику доброї поведінки для хлопців таке питання: „Чи то чемно висякати собі ніс у беретку або блюзку?" На це виховник відповідає з обуренням: „Ні, таке треба робити фацінеткою" (перекручене з італійського: фацолето—хусточка).

Вже і в старині знали хусточку, одначе на це маємо мало доказів.

Наново стали вживати хусточки в Італії. В часах ренесансу стали вживати хусточки як щось нове. Щоправда, рідко, вживали її до носа, а радше як віяльця, як прикраси гарних ручок, ще в часах ренесансу, себто в 15 і 16 столітті. Хусточки були тоді прикрашені мережками, що саме тоді входили в моду. Із гордістю оповідає біоґраф Льодовіко іль Морос Маляґуці з мілянського (медіолянського) двору, на якому тоді працював славний маляр Ліонардо да Вінчі, що люди в Міляні щодня миються, що на його дворі вже здавна їдять вилками, та що як хто хоче висякати ніс, то вживає до того „фацолето". Та щойно в 16 столітті поширилось уживання хусточки. З Еспанії принявся цей звичай у Франції, опісля в Німеччині. Та таксамо як у старинному Римі, хусточка була лише привілеєм шляхти. Годі собі було подумати, наприклад, жінку ремісника з хусточкою.

Ще в 18 столітті, коли всяка мода йшла з королівських дворів, хусточка була ще лише модною прикрасою, якою от-так забавлялися в руках. Тому, що хусточки були дуже дорогі, не мали їх як наприклад сьогодні, тузинами, лише кілька гарненьких штук. Так, наприклад, із спису ґардероби французького короля Генрика II (1547-1560) довідуємося, що він мав усього пять хусточок, а англійський король Карло II (1660-1685) лише дві хусточки та три сорочки. І в 18 столітті хусточка була ще дуже дорогоцінна річ.

При кінці 18 і з початком 19 століття жінки носили тісні, прилягаючі сукні, тому не могли держати при собі ріжних дрібничок. Частенько ховали конечні дрібнички в гарненькій шкіряній торбинці, або підчас танцю передавали хусточку служниці. Пізніше носили торбинку, звану „рідікуле" (від слова „ретікуле" —мисливська торбина) на довгих шнурах при поясі. Ті торбинки звали теж „балянтінами" і вони є предтечами нинішніх жіночих торбинок.

Скрипка.

Молодого скрипака Юрка Криха відвідав по його повороті з Парижа один відомий любитель музичного мистецтва в Тернополі й запросив його на товариський чай. Очевидно, скрипак приняв радо запрошення. Вже на відході, з капелюхом і палицею в руках, звертається любитель музики до Криха зі словами:

— Очевидно, що ви, дорогий пане Юрку, візьмете з собою свою скрипку?!...

— На жаль, — відповідає Крих, — моя скрипка чаю не пе.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(52)

Тарзан тепер побачив, що він перечислився щодо сили цього куща. Він був підступно-зрадливий. Чимдалі, його мязи паралiжували вужоваті звої мясоїдного куща. Тепер він виразно побачив, що Юля мала рацію, що він ні її не врятує, ні себе. Та про нього самого йому йшло найменш. Він ніяк не міг погодитися з гадкою, щоб дівчина на його очах згинула.

Дикі індіяни оглядали цю боротьбу людських істот з пажерливим кущем із найбільшою напругою. Вони мали для цього куща якусь релігійну пошану. Вони були певні, що „великий нищильник", як вони називали цей кущ, переможе людину. Про те не було в них найменшого сумніву. Їм було тільки дивно, що Тарзан всятаки виявляє великий опір.

Тимчасом провідник найманих індіян, Тогуа, шептав до свого сусіда: „Сталося так, як я предсказав: наш пан мусить згинути від „великого нищильника", бо він посмів знищити одного його меншого брата. Стара споконвічна ворожба мусить сповнитись". Обидва індіяни у великій пошані склонили голову і мовчали. В їх серцях перемішувалася любов до Тарзана зі страхом перед кущем.

Впродовж кількох наступних хвилин Тарзан був так опутаний звоями куща, що не міг рушитися. Індіяни були певні, що тепер для обох людських жертв наступить смерть. Тепер з обох боків біля них почали замикатися згрубілі листки куща, що виглядали наче якісь величезні пащеки. Тарзан, здавалося, цілком стратив владу над своїми кінчинами.